

Terveydellisten olojen valvonta kouluterveydenhuollon tehtävänä

Ilmoituslomakkeen – ja prosessin digitalisoinnin mallinnus

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden digiasiantuntija (YAMK)
2024
Päivi Eloranta

Tiivistelmä

Tekijä(t) Päivi Eloranta	Julkaisun laji	Valmistumisaika
	Opinnäytetyö, YAMK	2024
	Sivumäärä 49	
Työn nimi Terveydellisten olojen valvonta kouluterveydenhuollon tehtävänä Ilmoituslomakkeen – ja prosessin digitalisoinnin mallinnus		
Tutkinto ja koulutusala Terveydenhoitaja (YAMK), Sosiaali- – ja terveystieteiden koulutusala		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Kouluympäristön terveellisyys, turvallisuus ja hyvinvoinnin seuranta on kouluterveydenhuollon lakisääteinen tehtävä. Havaituista epäkohdista ilmoitetaan terveydellisten olojen valvontailmoituksella.</p> <p>Tämän kehittämistyön tavoitteena oli digitalisoinnin avulla sujuvoittaa terveydenhoitajan ilmoitustehtävää sekä esihenkilöiden tapaa vastaanottaa, käsitellä ja säilyttää ilmoituksia. Tarkoituksena oli mallintaa ilmoituslomakkeen -ja prosessin digitalisointi. Kehittämistyössä haettiin vastaukset kysymyksiin: Millainen digitaalinen ilmoituslomake ohjaa terveydenhoitajaa jatkuvan valvonnan ilmoituksen tekemisessä ja millainen digitaalinen lomake ja yhteinen tallennusalue tukee esihenkilöä terveydellisten olojen valvontaan liittyvässä johtamistyössä? Kehittämistyön lähestymistapana oli toimintatutkimus.</p> <p>Tiedonkeruu toteutettiin kahdessa kouluterveydenhoitajalle pidetyssä työpajassa ja esihenkilöiden teemahaastattelussa. Aineistot analysoitiin teemoittelulla. Aineistoon perustuen laadittiin nykyisestä ilmoituslomakkeesta digitaalinen malli ja kuvattiin ilmoituksen digitaalinen kulkuprosessi.</p> <p>Kehittämistyö rajattiin koskemaan kouluterveydenhuollon osuutta prosessissa. Digitaalisen mallin kokeilu on hyvä toteuttaa kaikkien yhteistyötahojen kanssa.</p>		
Asiasanat kouluterveydenhuolto, terveydellisten olojen valvonta, mallintaminen, digitalisaatio		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Päivi Eloranta	Master's Thesis	2024
	Number of Pages	
	49	
Title of Publication		
Monitoring the healthiness, safety and well-being of the school environment		
Digital modeling of the notification form and process		
Degree, Field of Study		
Master of Health Care, Digital Expert of Social and Health Care Services		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract		
<p>Monitoring the healthiness, safety and well-being of the school environment is a statutory duty of school health care. Critical findings are reported by using the notification form.</p> <p>The aim of this development work was to use digitalization to facilitate school nurse's notification duty and the way supervisors receive and handle notifications. The purpose was to design a digital modeling of the notification form - and process. The development work sought answers to the following questions: What kind of digital form guides school nurses when making notification form and what kind of digital form and platform supports supervisors in the management work. The thesis was conducted as research-based development work.</p> <p>The results were collected in two different workshops and in a group interview. Thematic analysis was used to analyze the material. As a result of the development work, modeling of the digital notification form and digital process was produced.</p> <p>Current development work was restricted to school health care. Testing this new digital process and notification form is important to implement in cooperation with school health care and education division of the city of Helsinki.</p>		
Keywords		
school health care, monitoring the health and safety of the school environment, modelling, digitalization		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Kehittämistyön tausta.....	3
2.1	Yhteistyökumppani Helsingin kaupungin kouluterveydenhuolto	3
2.2	Terveystieteiden olojen jatkuvan valvonnan nykytila	4
2.3	Digitalisaatio Helsingin kaupungilla	6
2.4	Tiedolla johtaminen Helsingin kaupungilla	8
2.5	Tavoite, tarkoitus ja kehittämiskäsitteet.....	9
3	Terveystieteiden olojen valvonta monialaisena yhteistyönä	11
3.1	Terveellinen ja turvallinen kouluympäristö lainsäädännössä ja valtakunnallisissa ohjeistuksissa	11
3.2	Kouluympäristön terveystieteiden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus.....	12
4	Digitalisaatio muuttaa työelämää	15
4.1	Digitalisaatio sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla	15
4.2	Henkilöstökokemus digikehittämisessä	16
4.3	Laadukas tieto johtamistyön tukena	18
5	Kehittämistyön lähtökohdat.....	20
5.1	Tutkimuksellinen kehittäminen	20
5.2	Lähestymistapana toimintatutkimus	21
5.3	Kehittämisaineiston kerääminen	22
5.4	Kehittämisaineiston analyysi	24
6	Kehittämistyön toteutus.....	25
6.1	Kehittämistyön prosessi	25
6.2	Työpajojen toteutus	26
6.3	Ryhmähaastattelun toteutus	27
6.4	Fasilitoidut arviointikeskustelut.....	28
6.5	Aineiston analysointi	29
7	Kehittämistyön tulokset	33
7.1	Työpajojen tulokset.....	33
7.2	Ryhmähaastattelun tulokset.....	36
7.3	Fasilitoitujen arviointikeskustelujen tulokset	38
8	Digitaalisen ilmoituslomakkeen – ja prosessin malli	40
9	Pohdinta	42
9.1	Tulosten tarkastelu	42
9.2	Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu	44

9.3	Hyödynnettävyys ja jatkokehittämisideat.....	47
	Lähteet.....	50

Liite 1. Terveystietojen olojen valvontailmoitus - lomake

Liite 2. Kutsukirje työpajaan

Liite 3. Kutsukirje ryhmähaastatteluun

Liite 4. Tietosuojailmoitus

Liite 5. Suostumus henkilötietojen käsittelystä

Liite 6. Ryhmähaastattelun runko

Liite 7. Ryhmitelty post it -laput

Liite 8. Työpajojen teemoittelu

Liite 9. Ryhmähaastattelun teemoittelu

Liite 10. Työpajoissa syntyneet lomakkeen muutosideat

Liite 11. Digitaalisen lomakkeen malli

Liite 12. Tutkimuslupa

1 Johdanto

Digitalisaatiota voidaan kuvata toimintatapojen uudistamisena, sisäisten prosessien digitalisointina ja asiakasnäkökulmasta palvelujen sähköistämisenä. Tiedonhallinnalla mahdollistetaan digitalisaatio. (STM 2023, 9.) Sote-tieto hyötykäyttöön 2020-strategian mukaan digitalisaation keskiössä on toiminnan uudistaminen ja kehittäminen hyödyntämällä tietoa ja sähköistettyjä palveluja, ei ainoastaan sähköistää jo olemassa olevaa toimintaa (Seppälä & Puranen 2019, 66).

Työtehtävien ja palvelujen digitalisointi vaatii työntekijöiden tukemista uusien toimintamallien käyttöönotossa (Häyrinen 2020, 1). Sarannon (2020, 182) mukaan ammattilaisten sekä kansalaisten osallisuus digikehittämisessä ja muutosten jalkauttamisessa on tärkeää. Onnistunut tehtävien digitalisointi edellyttää Sosiaali- ja terveysministeriön (2023, 9) mukaan käytännöntyöntuntemusta omaavan henkilön vetovastuuta muutoksen suunnittelussa ja edistämisessä.

Helmikuussa 2023 käynnistynyt sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ja digitalisaation strategia kuvaa digitaalisuutta sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalaksi ja on asettanut neljä tavoitetta vastaamaan tunnistettuihin kehittämisen tarpeisiin. Digitaaliset palvelut mahdollistavat itsenäisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden ylläpitämisen, joiden taustalla vaikuttaa tieto. Digitaalista asiointia tarjotaan ensisijaisena kaikissa palveluissa, joihin se palvelun tai asiakkaan näkökulmasta sopii. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työmäärää vähennetään käyttöönotettujen teknologisten ratkaisujen ja lainsäädännön avulla. Samalla huolehditaan ammattilaisten riittävästä digitalisaatio taidoista. Johtamistyöhön strategia tavoittelee laajaa, luotettavaa, ajantasaista ja vertailukelpoista tietoa johtamistyön tueksi. (STM 2023, 4, 21–23.) Keväällä 2024 on käynnistynyt Digitaalisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuden toimeenpanohanke, Digi ensin -hanke. Se on osa valtiovarainministeriön Digitaalisen viranomaisviestinnän edistämishjelmaa. Hankkeen tarkoituksena on kehittää digitaalista viranomaisviestintää esimerkiksi päätösten vastaanottamista niiden kansalaisten keskuudessa, jotka jo käyttävät sähköisiä kanavia asioidessaan. Lainsäädännön muutokset tulisivat voimaan 2026. Niitä valmistellaan valtiovarainministeriössä ja oikeusministeriössä. (Valtiovarainministeriö 2024.)

Tämä opinnäytetyö toteutetaan tutkimuksellisenä kehittämistyönä, jonka lähestymistapana on toimintatutkimus. Tarkoituksena on mallintaa terveydellisten olojen liittyvän jatkuvan valvonnan ilmoituslomakkeen – ja prosessin digitalisointi. Tavoitteena on yhtenäistää terveydellisten olojen valvontailmoituksen kirjaamista sekä yhtenäistää esihenkilöiden toimintatapaa vastaanottaa, säilyttää ja käsitellä saapuneita ilmoituksia. Terveydellisten olojen

jatkuvan valvonnan ilmoituslomakkeen- ja prosessin digitalisoinnilla pyritään sujuvoittamaan ilmoituksen tekemistä sekä ilmoitusten käsittelyä.

2 Kehittämistyön tausta

2.1 Yhteistyökumppani Helsingin kaupungin kouluterveydenhuolto

Tämän kehittämistyön yhteistyökumppanina on Helsingin kaupungin kouluterveydenhuolto. Kouluterveydenhuolto kuuluu Helsingin kaupungin organisaatiossa sosiaali-, terveys - ja pelastustoimialaan ja on osa lapsiperheiden hyvinvointi- ja terveystalvveluja. Kouluterveydenhuollon yksikkö on jaettu kolmeen alayksikköön: etelä-lännen, idän ja pohjoisen kouluterveydenhuolto. Jokaista alayksikköä johtaa oma ylihoitaja ja osastonhoitaja. Terveystenhoitajien lähiesihenkilönä toimii alueen osastonhoitaja. Koko yksikköä johtaa kouluterveydenhuollon päällikkö. (Helsingin kaupunki 2022a.) Tätä kehittämistyötä tekevä työskentelee yhteistyökumppanin alaisuudessa terveydenhoitajana sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotin koordinaattorina.

Kouluterveydenhuolto on koululaisille ja heidän perheilleen suunnattu maksuton terveydenhuoltopalvelu (Sosiaali- ja terveystministeriö 2023a). Tehtävät perustuvat Terveystenhuoltolakiin 1362/2010. Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011 takaa valtakunnallista yhteneväisyyttä.

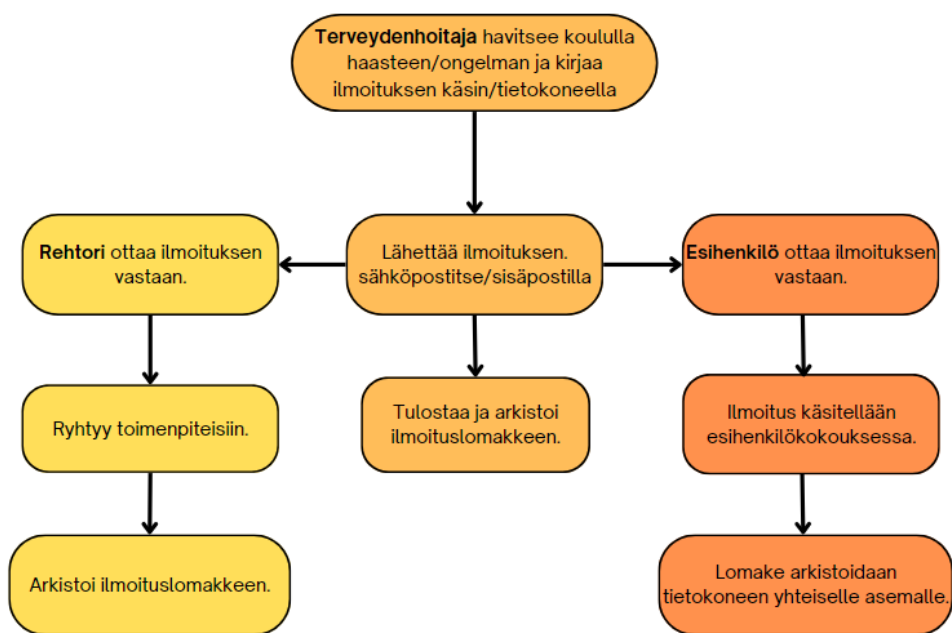
Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu eri osa alueita. Näitä ovat oppilaan kasvun, terveyden ja hyvinvoinnin seuranta. Vuosittain toteutettavat terveystarkastukset ovat kouluterveydenhuollon päätehtävä. Laajat terveystarkastukset tehdään 1., 5. ja 8. luokilla, jossa perhe tapaa sekä terveydenhoitajan että koululääkäriin. Kouluterveydenhuolto pyrkii tukemaan vanhempia ja huoltajia kasvatuksessa. Se arvioi ja pyrkii tunnistamaan varhain erityisen tuen ja tutkimuksen tarpeen. Kouluterveydenhuolto tukee myös pitkäaikaissairaahan lapsen omahoitoa ja ohjaa jatko- ja erikoistutkimuksiin tarvittaessa. Myös suun terveydenhuolto on osa kouluterveydenhuoltoa. Kouluympäristön terveellisyys, turvallisuuden sekä hyvinvoinnin seuranta kouluissa on kouluterveydenhuollon lakisääteinen tehtävä. Terveystellisten olojen valvonta on jatkuva, päivittäiseen työhön kuuluva kouluterveydenhuollon työ. (STM 2023a; Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

2.2 Terveydellisten olojen jatkuvan valvonnan nykytila

Terveystietäjien havaitessa puutteita kouluympäristön terveellisyydessä tai turvallisuudessa, on hänellä velvollisuus tehdä kirjallinen ilmoitus havainnosta sen selvittämiseksi ja korjaamiseksi. Terveydellisten olojen valvonta ei ole yksinomaan kouluterveydenhuollon tehtävä, vaan tätä tehdään kaikkien koulussa toimivien tahojen toimesta. Vastuu puutteiden korjaamisesta on koulun rehtorilla. (Helsingin kaupunki 2021.)

Helsingin kaupungin toimintamallissa ilmoitus havaituista puutteista tai ongelmista tehdään täyttämällä terveydellisten olojen valvontalomake (Liite 1). Lomake on tallennettu kouluterveydenhuollon Teams -ryhmästä, jossa säilytetään yksikön sisäiset ohjeet. Lomake voidaan täyttää tietokoneella tai tulostamalla se ja täyttämällä se käsin. Lomakkeelle kirjataan tiedot havaitusta ongelmasta kuten mitä tilaa, paikkaa, kohdetta tai muuta ilmoitus koskee. Lisäksi kirjataan mitä ilmoittaja on saanut tietoonsa tai mitä ilmoittaja on havainnut. Lomakkeelle ei kirjata oppilaiden henkilötietoja. Yksilölliset terveystiedot kirjataan potilastietoihin Apotti-järjestelmään. (Helsingin kaupunki 2024.)

Havainnon tehnyt terveydenhoitaja toimittaa täytetyn lomakkeen koulun rehtorille ja omalle esihenkilölle. Yksi paperinen kappale ilmoituksesta tulostetaan ja arkistoidaan terveydenhoitajan työtilassa paperiarkistoon. Rehtorille ja esihenkilölle lomake lähetetään sähköpostitse tai paperisena sisäpostin välityksellä. Koululla havaituista puutteista keskustellaan ilmoituksen lisäksi rehtorin kanssa. Kouluterveydenhuollon hallinto käsittelee esihenkilökokouksissaan terveydenhoitajien tekemät ilmoitukset. Käsittelyn jälkeen lomake tallennetaan yhteiselle asemalle tietokoneella. Koulun terveydenhoitaja jatkaa koululla seurantaan ja havaitun ongelman korjaamisen etenemistä. Mikäli havaittu ongelma ei tehdystä ilmoituksesta huolimatta ole korjaantunut, tehdään uusi valvontailmoitus. (Helsingin kaupunki 2024.) Nykyprosessi kuvataan kuvassa 1.

Kuva 1. Ilmoitusprosessin nykytila.

Helsingin kaupungilla tehdyssä yhteistyökuvauksessa esitetään eri tahojen roolit kolmen vuoden välein tehtävässä kouluympäristön tarkastuksessa. Kouluterveydenhuolto huolehtii tarkastusten ja seurannan säännöllisestä toteutumisesta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Toiminta on osa oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuolto kokoaa oppilaiden terveydestä sekä yhteisön hyvinvoinnin ja ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tilanteesta muun muassa hyödyntämällä jatkuvan valvonnan avulla saatua tietoa. Opettajat, psykologit ja kuraattorit tuovat myös kattavasti tietoa asioista, joilla on vaikutusta oppilaiden ja opiskelijoiden terveyteen ja turvallisuuteen koulussa sekä mitkä tekijät tukevat tai vaarantavat näitä. Myös oppilaiden tuen tarve on tärkeää tietoa. Huoltajat ja oppilaat otetaan mukaan tarkastukseen ja heitä kuullaan myös jatkosuunnitelman tekemisessä ja sen käytännön toteutuksessa. Rehtorilla on kokonaisvastuu koulutyön ja opiskelun järjestelyistä sekä opiskelu ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Kiinteistön ja rakennusten ylläpidosta, hoidosta ja huollosta sekä puutteiden korjauksesta huolehtii kiinteistön omistaja. Kouluihin ja oppilaitoksiin tehdään myös ympäristöpalveluiden toimesta terveydensuojelun valvonnan mukaisia tarkastuksia. Tarkastus voi olla osa kolmen vuoden välein tehtävää monialaista tarkastusta. Myös tässä tarkastuksessa hyödynnetään seurantavälillä kertynyttä tietoa esimerkiksi aiemmasta tarkastuksesta tai työterveyshuollon tekemästä työpaikkaselvityksestä. Lakisääteinen tarkastus dokumentoidaan. Helsingin kaupungin kouluterveydenhuolto yhteistyössä opiskeluterveydenhuollon sekä koulutuksen – ja kasvatuksen toimialan kanssa

ovat muokanneet valtakunnallisesta tarkastuslomakkeesta omaan käyttöön soveltuvan mallin, joka tarkastuksessa täytetään. (Helsingin kaupunki 2021; THL 2023b)

Helsingin tarkastuskäytännön toimintamalli on kuvattu kuvassa 2.

Kuva 2. Helsingin kaupungin tarkastusprosessi. (Helsingin kaupunki 2021.)

Opiskeluhuollon ohjausryhmä on oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukainen tehtävä. Se vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Helsingissä kaupunkitasoinen ohjausryhmä tekee paikalliset linjaukset terveydellisten olojen valvonnan toteuttamisen käytänteistä ja työnjaosta ja seuraa tarkastusten toetutumista ja tuloksia. Kouluterveydenhuollon henkilöstöä varten on erikseen laadittu ohjeistus, miten toimitaan sisäilmaoireiluun liittyvissä epäilytilanteissa. Koulutuksen- ja kasvatuksen toimialalla toimii sisäilmatyöryhmä, johon välitetään tieto sisäilmaan liittyvistä terveydellisten olojen valvontailmoituksista. (Helsingin kaupunki 2021.)

2.3 Digitalisaatio Helsingin kaupungilla

Helsingin kaupunkistrategia on yhteinen kaikille kaupungin toimialoille. Strategia ohjaa kaupungin jokaisen yksikön toimintaa. Kaupunkistrategiassa on asetettu 13 tärkeintä teemaa vuosille 2021–2025. Teemoista yksi on se, että Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen. (Helsingin kaupunki 2023a.) Tämä teema on nostettu myös yhdeksi sosiaali- ja terveystoimen strategiseksi painopisteeksi (Helsingin kaupunki 2023b, 2).

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys – ja pelastustoimialalle (sotepe) on tehty digisuunnitelma vuosille 2023–2025. Digisuunnitelma perustuu Helsingin kaupunkistrategiaan. Suunnitelman tarkoituksena on määrittää yhteiset digikehittämisen linjat ja varmistaa asiakaslähettäisyys kehittämistyössä. Sen tavoitteena on myös palveluiden vaikuttavuus. Digisuunnitelman tarkoituksena on antaa pohjaa digikehityksen priorisoinnille ja koota yhteen toimialalla tapahtuva kehitystyö. Digikehittämisen painopistealueiksi on määritelty sähköisten palvelujen ensisijaisuus, palvelut ovat helposti saatavilla kaikkina ajankohtina ja paikasta riippumatta, Helsinkiä johdetaan tiedolla ja osaamista kohdentamalla ja ammattilaisten työtä helpottavia ratkaisuja kehitetään. Digisuunnitelman sisällön taustalla vaikuttaa kaupunkiyhteinen digitalisaatiostrategia, joka määrittelee keskeiset digitalisaation kehitysaiheet. Se linjaa myös tavoitteet ja keinot, joilla digitalisaatio vastaa kaupunkistrategiassa asetettuihin tavoitteisiin. (Helsingin kaupunki 2022b.)

Ammattilaisten näkökulmasta työntekoa helpotetaan automatisoimalla työvaiheita ja tarjoamalla toimivia työvälineitä. Asiakas- ja toiminnanohjaus järjestelmä Apottia kehitetään. Maisa asiakasportaali mahdollistaa muun muassa viestinnän ja ajanvaraustoiminnallisuudet asiakkaan ja ammattilaisen välillä. Digitalisaation avulla työtä helpottavien ratkaisujen nähdään vaikuttavan myös työvoiman veto- ja pitovoimaan. (Helsingin kaupunki 2022b.) Helsingin kaupungin digistrategian mukaisesti kaupungin sisäinen intra on uudistettu. Intra on siirtynyt kokonaisuudessaan Microsoftin M365-pilvipalveluihin, johon kuuluvat SharePoint, Teams ja OneDrive. Pilvipalveluun siirtymisen tarkoituksena on sujuvoittaa työskentelyä, helpottaa tiedon saamista, ajasta, paikasta ja digitaalisista työvälineistä riippumatta. M365 palvelut ovat olleet käytössä työntekijöillä aikaisemmin, mutta muutoksen myötä myös henkilöstön sähköpostit siirtyvät pilvipalvelulle. Tämän siirron tarkoituksena on sujuvoittaa yhteistyötä eri työntekijöiden ja toimijoiden välillä. (Helsingin kaupunki 2022c.)

Helsingin kaupunki on perustanut yhtiön DigiHelsinki Oy, joka hoitaa tietoliikenne-, elinkaari-, tuki- ja kapasiteettipalvelut. Tavoitteena on varmistaa, että yhtiön tarjoamat palvelut toimisivat häiriöttä. Vuonna 2022 aloitettujen digitaalisten työvälineiden, palveluiden ja verkkomateriaalien kehittämistyötä ja kokeiluja jatketaan koko sosiaali-, terveys-, ja pelastuslaitostoimialoilla. (Helsingin kaupunki 2023b, 13, 18.)

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan toimintasuunnitelmassa vuodelle 2023 kuvataan, miten kaupunkistrategiaa toteutetaan toimialalla. Palvelustrategialla Helsingin kaupunki pyrkii parantamaan saatavuutta ja digitaalisten palveluiden asiakasystävällisyyttä. Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastuslaitostoimialalla tunnistetaan sähköisiä yhteydenottokanavia, joita voidaan hyödyntää palveluissa. Tavoitteena on korjata prosesseja, määritellä vastuunjakoja sekä tiedonkulun jatkuvuutta parantamalla tietojärjestelmien

prosesseja, kuten automaattisen tiedonsiirtämistä eri järjestelmien välillä. Myös chatbottien, chattien ja Maisan roolin selkeyttäminen on asetettu yhdeksi tavoitteeksi. Tavoitteena on siirtää rutiininomaisia töitä enemmän määrin ohjelmistorobotiikan hoidettavaksi. Helsingiläisille pyritään tarjoamaan varhaisen puuttumisen palveluita, joka tarkoittaa asiakaslähtöisempiä palvelupolkuja. (Helsingin kaupunki 2023b, 12, 17, 18, 29.)

Digikehittämistä johdetaan Helsingin kaupungin tietohallintopalveluista. Digitaalinen valmisteluryhmä on kuukausittain toimiva verkosto, johon voidaan tuoda käsiteltäväksi palvelukokonaisuuksien digiryhmistä yhteisesti sotea koskevia digikehittämisen aiheita. Palveluittain toimii omat digiryhmät. Digiryhmän tehtävinä ovat digitoiminnan koordinointi, kehittäminen ja edistäminen. Kehittämisen koordinaatioryhmä on avoin kaikille peson esihenkilöille, hanketyöntekijöille ja muiden palvelukokonaisuuksien tarkoituksenmukaisille henkilöille. (Helsingin kaupunki 2023b.)

2.4 Tiedolla johtaminen Helsingin kaupungilla

Helsingin kaupunki on laatinut vuonna 2019 datastrategian valtion digitalisaatio-ohjelman pohjalta. Strategiassa kuvataan, miten digitalisaatiota voidaan hyödyntää kaupungissa. Keskeisiä tavoitteita strategiassa ovat datan, tekoälyn ja robotiikan hyödyntämisen kehittäminen. Datan avulla voidaan mahdollistaa kaupungin joustavat toiminnot. Dataa pyritään hyödyntämään kaikessa toiminnassa. Sen avulla tehdään päätöksiä, ennakoidaan tulevaa ja automatisoidaan päätöksentekoa. Helsingin kaupunki on tunnistanut haasteet datan jakamisessa eri toimialojen välillä. Dataa ei voida yhdistää tai hyödyntää. Tämä johtuu muun muassa tietojärjestelmien puutteista, yksilöiden tunnisteiden puutteista ja rajoituksista lainsäädäntöön perustuen. Tavoitteena onkin luoda yhteinen data-alusta, jossa tietoa voidaan jakaa ja hyödyntää yhteneväsillä tavoilla. (Helsingin kaupunki 2019, 2–11.)

Tulevaisuudessa Helsingin kaupungilla on tavoitteena johtaa palvelujärjestelmiä hyödyntäen digitaalisuutta ja tiedolla johtamista. Helsingin kaupungin tehtävänä on määrittää tietopohja, tietojohdamisen prosessit, sekä vastuiden ja roolien sopiminen. Lisäksi panostetaan tietoon perustuvaan päätöksentekoon, joka mahdollistetaan tietotuotannon automatisoinnilla, analytiikalla, raportoinnilla ja tiedon visualisoinnilla. (Helsingin kaupunki 2023b, 30–31.)

Helsingin kaupungilla toimii toimialojen tietojohdamisen verkosto, jonka tarkoituksena on lisätä toimialan sisäistä keskustelua, ajatusten ja kokemusten vaihtoa hyvistä käytänteistä. Verkosto on kaikille avoin. Tietojohdamisella vaikuttavuutta palveluihin on yksi Helsingin kaupungin määrittelemistä digikehittämisen painopistealueista. Digitalisaation myötä tietotekniikkaa hyödynnetään entistä enemmän palvelujen järjestämisessä. Näin digitaalsiin

järjestelmiin kertyy ja tallennetaan runsaasti erilaista tietoa. Tätä tietoa hyödyntämällä pystytään johtamistyössä vastaamaan ja reagoimaan palvelutarpeisiin ajantasaisesti ja ennakoitusti. (Helsingin kaupunki 2023b; Helsingin kaupunki 2023c.)

Asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmä Apotti tarjoaa sosiaali- ja terveydenhuollolle tiedolla johtamisen työkaluja erilaisten raporttien, koontinäyttöjen ja analytiikkatyökalujen muodossa, joiden avulla voidaan hallita dataa ja hyötyä käyttää sitä. Raporteissa hyödynnetään visualisointia helpottamaan datan tulkintaa. Myös asiakastyötä tekeville Apotti mahdollistaa raportteja potilas- ja asiakastasoisesti oman työn tueksi. (Apotti 2023a.)

2.5 Tavoite, tarkoitus ja kehittämiskysymykset

Nykyinen ilmoitusprosessi sisältää useita manuaalisia työvaiheita, jotta terveydellisten olojen valvontailmoitus tavoittaa kaikki prosessiin liittyvät toimijat (Helsinki 2024). Terveystoimittajan työn näkökulmasta ilmoitusprosessin digitalisoinnilla tavoitellaan manuaalisten työvaiheiden vähenemistä ja lomakkeen kehittämistä yhtenäistä kirjaamista ohjaavaksi. Myös lomakkeen helpompi löydettävyyden sujuvoittaa terveydenhoitajan työtä. Esihenkilötyön näkökulmasta ilmoitetun tiedon automaattinen tallentuminen yhteiseen paikkaan mahdollistaa tiedon saamisen kootusti ilman erillistä manuaalista tiedon kokoamista.

Terveydellisten olojen valvonnan ilmoitusprosessin – ja lomakkeen digitalisoinnilla pyritään sujuvoittamaan koko prosessia vähentämällä manuaalisia työvaiheita kuten tulostaminen ja postittaminen. Tämä säästää ammattilaisten resursseja muihin työtehtäviin ja työn teko tehostuu. Yhdenmukaisella, kirjaamista ohjaavalla digitaalisella lomakkeella vastataan kouluterveydenhuollon ilmoitusvelvollisuuteen ja yhtenäistetään tallentuvaa tietoa.

Kehittämistyön tarkoituksena on mallintaa kouluterveydenhuollon terveydellisten olojen valvonnan ilmoitusprosessin- ja lomakkeen digitalisointi. Tavoitteena kehittämistyöllä on yhtenäistää ja sujuvoittaa terveydellisten olojen valvontailmoitusten kirjaamista ja esihenkilöiden toimintatapaa vastaanottaa, säilyttää ja käsitellä saapuneita ilmoituksia. Työn kannalta on tärkeää, että kerätty tieto on helposti saatavilla kaikille ketkä sitä tarvitsevat. Kolmen vuoden välein tehtävään lakisääteiseen kouluympäristön terveellisyteen ja turvallisuuteen liittyvään tarkastukseen on tarve saada kootusti koulukohtaista tietoa hyödynnettäväksi. Ilmoituksen tallentuminen yhteiselle alustalle mahdollistaa sen, että tehtyihin ilmoituksiin on helppo palata tarvittaessa uudelleen.

Jatkuvuuden turvaaminen terveydellisten olojen valvonnalle myös henkilöstön vaihtuessa on tärkeää. Yhteinen paikka ilmoituksille takaa tiedon liikkumisen varmemmin. Tieto koulu- ympäristön tilanteesta olisi saatavissa helposti myös uudelle työntekijälle. Digitalisoinnilla pyritään myös eroon paperisten dokumenttien epävarmasta arkistoinnista. Yhteiseen

paikkaan tallennettu tieto on kaikkien toimijoiden saatavissa. Tietoon on tarve ajoittain myös palata ja aiemmin ilmoitettua tietoa voidaan koota esimerkiksi koulukohtaiseen seurantaan. Yhtenäisellä digitaalisella lomakkeella varmistetaan tiedon yhteneväisyys. Digitaalisen ilmoitusprosessin hyötynä on tiedon saatavuuden ja sitä kautta seurannan jatkuvuuden parantuminen. Näin myös uuden työntekijän on mahdollista tarkistaa oman vastuualueensa osalta ilmoitusten tilanne pidemmälläkin aikavälillä ja hyödyntää sitä omassa työssään. Terveystietojen valvontailmoitukset tuottavat tärkeää seurantatietoa kolmen vuoden välein tehtävään kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastukseen.

Kehittämistyössä on tarkoitus saada vastaus kysymyksiin:

- Millainen digitaalinen ilmoituslomake ohjaa terveydenhoitajaa jatkuvan valvonnan ilmoituksen tekemisessä?
- Millainen digitaalinen lomake ja yhteinen tallennusalue tukee esihenkilöä terveydentietojen valvontaan liittyvässä johtamistyössä?

3 Terveystieteiden olojen valvonta monialaisena yhteistyönä

3.1 Terveellinen ja turvallinen kouluympäristö lainsäädännössä ja valtakunnallisissa ohjeistuksissa

Lainsäädäntö määrittelee kouluympäristön terveellisyys- ja turvallisuuden usean eri viranomais- tai viranomaistahon vastuulle (Kuva 3) Terveystieteenhuoltolaki (1362/2010) määrittää sen kouluterveydenhuollon tehtäväksi. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla koulut kolmen vuoden välein.

Toimija- tai viranomaistaho	Pääasiallinen ohjaava lainsäädäntö
Koulutuksen järjestäjä, oppilaitoksen rehtori ja muu henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> • perusopetuslaki 628/1998 • laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/1998 • lukiolaki 629/1998 • oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 • ammattikorkeakoululaki 351/2003 • yliopistolaki 558/2009 • laki Poliisiammattikorkeakoulusta 1164/2013 • laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998 • laki Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta 1316/2006 • laki Pelastusopistosta 607/2006 • pelastuslaki 628/1998 • laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 • yhdenvertaisuuslaki 1325/2014
Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	<ul style="list-style-type: none"> • terveystieteenhuoltolaki 1326/2010 • valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveystieteenhuollosta 338/2011 • oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013
Terveystieteenhuolto	<ul style="list-style-type: none"> • terveystieteenhuoltolaki 763/1994 • terveystieteenhuoltoasetus 1280/1994 • sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveystieteellisten olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista 545/2015
Työsuojelu	<ul style="list-style-type: none"> • työturvallisuuslaki 738/2002 • laki nuorista työntekijöistä 998/1993 • valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä 475/2006 • sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkituetteluista 188/2012
Työterveyshuolto	<ul style="list-style-type: none"> • työterveyshuoltolaki 1383/2001 • valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 708/2013
Kiinteistön omistaja	<ul style="list-style-type: none"> • maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 ja asetus 895/1999 • Suomen rakentamismääräyskokoelma • pelastuslaki 628/1998

Kuva 3. Keskeinen lainsäädäntö (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 85.)

Kouluterveydenhuollon valtakunnallinen laatusuositus on laadittu yhdessä useiden eri toimijoiden kanssa. Se sisältää kahdeksan suositusta, joista yksi liittyy terveelliseen ja turvalliseen kouluympäristöön koululaisen ja perheen sekä kouluyhteisön näkökulmasta. Hallinnon ja päätöksenteon näkökulma sisältää kolmen vuoden välein tehtävän monialaisen kouluympäristön tarkastuksen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 1, 24). Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveystieteenhuollosta (338/2011) velvoittaa tarkastuksessa seuraamaan tarkastuksessa havaittuja puutteita vuosittain.

Kouluterveydenhuollon toiminta ja tehtävät kuuluvat valtakunnalliseen Avohilmo rekisteriin, jolla THL seuraa ja valvoo perusterveydenhuollon avohoidon käyntejä. Tietoja

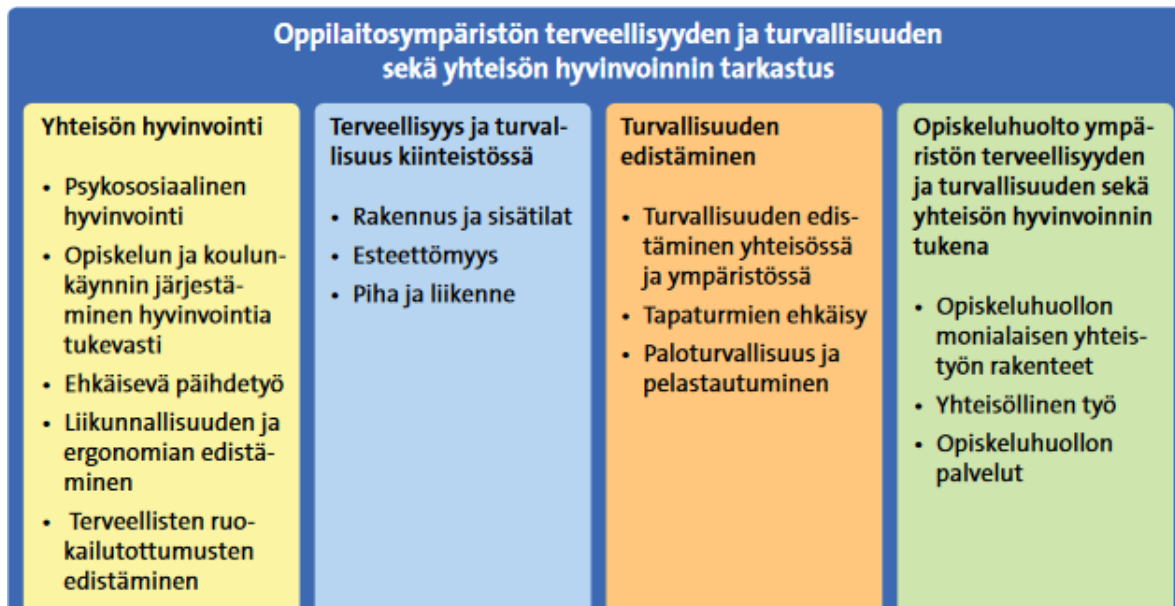
hyödynnetään valtakunnallisesti tutkimustyöhön, kehittämiseen ja päätöksentekoon. Potilastietojärjestelmään kirjattavilla toimenpidekoodeilla kuvataan käyntien sisältöä. Kouluympäristöön ja yhteisöön liittyvä työ tilastoidaan toimenpidekoodeilla silloin, kun käytössä oleva potilastietojärjestelmä sen mahdollistaa. (THL.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) määrittelee yhteisöllisen oppilashuoltotyön tarkoittavan kaikkea toimintakulttuuria ja niitä toimia, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalisia suhteita, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä kouluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllinen opiskelijahuolto kuuluu kaikille opiskeluhuollon toimijoille.

Lainsäädännössä ja ohjeistuksissa on huomioitu erikseen sisäilmaan liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy. Toimenpiteitä on toteutettu jo paljon. Suomessa sisäilmaan liittyvä oireilu on yleistä. Koulujen sisäilmaan liittyviä haastavia tai vaikeita ongelmia koetaan esiintyvän 10–30 % Suomen kunnista. Sisäilma ja terveys on kymmenvuotinen THL:n koordinoima ohjelma, jonka tavoitteena on vähentää terveys – ja hyvinvointihaittoja, jotka liittyvät sisäympäristöön. Ohjelma on nyt puolivälissä ja sen aikana on koottu kansalaisille ja ammattilaisille tietoa ja ohjeita työn tueksi. Vuonna 2023 julkaistiin kouluille oma ohjeistus sisäilmatilanteisiin. Ohje huomioi yksittäisen oppilaan mutta myös suuremman oppilasryhmän tukemisen tilanteissa, joissa sisäilmasta on haittaa. Ohjeistuksia tulee edelleen selkeyttää ja niissä on huomioitava moniammatillisuus. Terveystieteiden tutkimuksen ja terveydenhuollon asemaa vahvistetaan entisestään sisäilmaan liittyvissä ongelmissa ja niiden ennaltaehkäisyssä. (Pekkanen ym. 2020, 1291, 1293, 1295; Valtioneuvosto 2023.)

3.2 Kouluympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus

Kouluissa ja oppilaitoksissa tehdään kolmen vuoden välein kouluympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus. Se tehdään yhteistyössä laajasti eri viranomaisten sekä koulun tiloja käyttävien tahojen, kuten oppilaiden ja oppilaiden huoltajien kanssa. Tarkastus jaetaan aihepiireittäin neljään alueeseen (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 31). Aihealueet on esitelty kuvassa 4.

Kuva 4. Oppilaitoksen tarkastuksen sisältöalueet (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 31)

Tarkastus tulee suunnitella huolellisesti sopimalla vastuista, paikalle kutsuttavista tahoista sekä tiedottamisesta oppilaitoksessa. Keskeiset osallistujat tarkastuksessa ovat koulun rehtori, terveydensuojeluviranomainen, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon edustaja sekä kiinteistön huollosta vastaava taho. On tärkeää, että kaikki tarkastukseen osallistuvat ovat selvillä omasta tehtävästään ja roolistaan. Tarkastus sisältää aloituskokouksen, tilakierroksen ja yhteenvetotilaisuuden. Yhteenvedon keskeisenä tehtävänä on koota tiedot yhteen, arvioida ympäristöön ja yhteisöön liittyviä terveysriskejä ja sopia, miten vaadittavien toimenpiteiden kanssa edetään. Jatkotoimien osalta nimetään vastuuhenkilöt. (THL 2023b.)

Tarkastusta varten kootaan taustatietoa kolmen vuoden aikana kertyneistä tiedoista. Jokainen tarkastukseen osallistuva taho toimittaa osaltaan tiedot. Kouluterveydenhuollossa tehtävistä laajoista terveystarkastuksista kootaan yhteisöllistä tietoa tarkastukseen erilaisten yhteenvetojen muodossa. Yhteisöllistä tietoa saadaan koottua esimerkiksi laajoista terveys-tarkastuksista. Joka toinen vuosi tehtävä kouluterveyskysely perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9.luokkalaisille kerää myös seurantatietoa lasten ja nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä tarjolla olevista palveluista. Tietoja voidaan hyödyntää terveyden edistämisessä ja palvelujen kehittämisessä. Kyselyssä yhtenä aiheena on koulun fyysiset työolot ja turvallisuus. Tätä tietoa hyödynnetään myös osana tarkastusta. Lisätietoa tarkastukseen on mahdollista tuottaa esimerkiksi erilaisilla kartoituksilla ja kyselyillä esimerkiksi huoltajille tai koulun op- pilaille. Tarkastuksen sisältö dokumentoidaan tarkastuslomakkeelle, johon kirjataan sovitut vastuut ja jatkotoimenpiteet eri toimijoiden osalta. Tarkastukseen osallistuneet tahot saavat

oman kappaleensa lomakkeesta tarkastuksen ja dokumentoinnin jälkeen. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 3, 18–19; THL 2023; THL 2023b.)

4 Digitalisaatio muuttaa työelämää

4.1 Digitalisaatio sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla

Digitalisaatiolle ei ole yhtä yhteistä määritelmää, vaan sitä kuvataan usealla eri tavalla. Digi- ja väestövirasto kuvaa käsitteen tarkoittavan kokonaisuudessaan arjen kaikkiin toimintoihin liittyvää toimintakulttuurin muutosta, jossa erilaisten digitaalisten laitteiden ja tietotekniikan käyttö lisääntyy. (Digi- ja väestövirasto 2022.) Myös Saranto ym. (2020) toteavat digitalisaation muuttavan totuttuja työtapoja, rooleja ja liiketoimintaa hyödyntäen digitaalista tekniikkaa. Muutos on nähtävissä koko yhteiskunnassa työskentely – ja päätöksentekotapojen muutoksena. Euroopan parlamentti (2022) määrittelee digitalisaation erilaisten digitaalisten teknologioiden käyttönä, joiden kautta vaikutetaan yhteiskunnan toimintaan. Digitalisaatio voidaan nähdä välineenä, joka mahdollistaa oikein käytettynä erilaisia asioita aina laadukkaasta ja tehokkaasta palvelusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja ylläpitämiseen (Siukonen & Neittaanmäki 2019, 52).

Digitalisaatio muuttaa ja on jo muuttanut työtehtäviä sekä työnkuvaa useilla aloilla. Sen lisääntyminen voi synnyttää kokonaan uusia terveydenhuollon ammatteja tai vastaavasti vähentää tai poistaa ihmisten tekemää työtä. (Valtiovarainministeriö 2020; Charles ym. 2022, 2.) Sosiaali- ja terveystaloudessa työvoiman saatavuuteen ja työn kuormittavuuteen odotetaan digitalisaation tarjoavan helpotusta (Valtioneuvosto 2023). Digitalisaation avulla voidaan vapauttaa hoitohenkilöstön aikaa suoraan asiakas- ja potilastyöhön. Työntekijänäkökulmasta digitalisaation aiheuttamat muutokset vaativat työntekijöiltä jatkuvaa sopeutumista. (Konttila ym. 2019, 757–758; Ricciardi ym. 2019, 9.) Frennert ym. (2023) tutkimuksessa tuli esiin, että teknologian kehittymisen myötä sairaanhoitajan työnkuvaan on tullut digitaalisia työtehtäviä jo olemassa olevien tehtävien rinnalle. Digitaalisuus ei olekaan korvannut aiempia työtehtäviä. Nämä tehtävät jäävät usein näkymättömiksi ja niiden tunnistamista pidetäänkin tärkeänä työkuorman arvioimisessa.

Kansallisesti ja kansainvälisesti digitaalisuus ja digitalisoinnin kehitys sekä edistäminen ovat ajankohtaisia. Kunta – ja kaupunkitasoisessa kehittämistyössä huomioidaan vahvasti digikehittäminen. Digitaalisia palveluja huomioidaan Suomessa hyvinvointialueiden strategioissa tai omissa digistrategioissa. Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa toimenpideohjelmassa vuodelle 2023 on asetettu tavoitteeksi rakentaa oma digitalisaation edistämisen ohjelma. Tavoitteena on tuottaa julkiset digitaaliset palvelut kansalaisten ja yritysten käyttöön sekä mahdollistaa datan hyödyntäminen strategiatyössä. Myös digiosaamisen vahvistaminen on yksi asetetuista tavoitteista. (Pennanen, ym. 2023, 20,27; STM 2023b, 28, 37.)

Suomessa terveydenhuollon digitalisaation edistymistä on järjestelmällisesti seurattu vuodesta 2003 alkaen. Hyvin edistyneen digitalisaation taustalla vaikuttavat kansalliset strategiat ja lainsäädäntö. (Haverinen ym. 2022. 1.) Digitaalisen sosiaali- ja terveydenhuollon seurantaa tehtiin STePS-hankkeissa vuosina 2013–2023. Tarkoituksena oli seurata erilaisten tietojärjestelmien, informaatio- ja kommunikaatioteknologian käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lisäksi seurattiin sähköistä tiedonhallintaa alalla. STePS 3.0 -hankkeen päätyttyä tiedonkeruuta jatkaa THL. (THL.)

Digitalisaatio haastaa organisaatioita johtamistyön näkökulmasta. Se tarjoaa kustannuksiin ja henkilöstöresursseihin hyötyä ja samalla uudenlaisia työnteon tapoja. Ihmisen nähdään kuitenkin olevan keskiössä myös digitalisaatiossa ja siksi esihenkilötyössä tuleekin panostaa käyttöönotoissa, järjestelmien päivittämisessä ja suunnittelussa siihen, että henkilöstölle tarjotaan riittävästi tietoa, tukea ja myös varataan aikaa uuteen sitouttamiseen. (Vehko ym. 2019, 6.) Digitaalisten muutosten onnistuminen vaatii esihenkilötason panostusta ja sitoutumista. Pelkillä toimivilla digitaalisilla ratkaisuilla ei saavuteta toivottua muutosta. (Kho ym. 2020, 2.)

4.2 Henkilöstökokemus digikehittämisessä

Digitaalisuus muuttaa käsitystä hoitotyöstä sekä totuttua työnkuvaa ja perinteisiä työtehtäviä. Uudet osaamisvaatimukset tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla muutoksen myötä. Vaikutuksia työmäärään on toistaiseksi tutkittu vähän. (Silvennoinen 2020, 7–10; Pennanen ym. 2023, 41.)

Työntekijöiden mukaan ottaminen kehittämistyöhön on tärkeää, kun palveluja ja työtehtäviä digitalisoidaan. Erityisesti niiden työntekijöiden osallistaminen, joiden työnkuvaan digitalisointi suoraan vaikuttaa. Työntekijöiltä saatu käyttäjänäkemyks on arvokasta ja tarjoaa kehittämislle näkökulmia. Parhaimmillaan digitalisoidut palvelut vaikuttavat työntekijöiden työkykyyn ja työssä viihtymiseen, kun työtehtäviä yksinkertaistetaan jättämällä turhia työvaiheita pois. Toimimattomat digitaaliset työvälineet voivat hidastaa työntekoa ja vaikuttaa työntekoon heikentävästi. Tietojärjestelmien käyttökokemuksia ja niiden vaikutuksia työhyvinvointiin selvitettiin tutkimuksessa, johon osallistui moniammatillinen joukko terveydenhuollon ammattilaisia. Tutkimuksen mukaan kielteiset kokemukset liittyivät käyttökatkoksiin ja muihin teknisiin käyttöongelmiin kuten kirjautumiseen, tietojen saatavuuteen sekä salasanoihin. Ammattilaiset myös kokivat, etteivät tule kuulluksi tietojärjestelmän hankinnassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019; Vehko ym. 2019, 144–145, 156.)

Työntekijäkokemus on tärkeä huomioida arvioitaessa järjestelmien ja käytäntöjen käyttöönottoa ja kehittämistä (Leskelä 2019, 26.). Sähköisten palvelujen käyttöönoton onnistumiseksi ammattilaisten näkökulmasta keskeisiä asioita ovat viestintä, tuki ja koulutus. Henkilöstön on tärkeä saada riittävästi tietoa uudesta käyttöönotettavasta palvelusta, sen hyödyistä ja tavoitteista sekä saada riittävää tukea ja koulutusta. Varsinaisen kehittämistyöryhmän lisäksi on tärkeä kuulla ja kerätä palautetta suoraan henkilöstöltä ja ottaa heidät mukaan jo kehittämisvaiheessa. Samalla henkilöstön on mahdollista tuoda esiin omia kokemuksia ja mahdollisia huolia käyttöönottoon liittyen. (DigiFinland 2023.) Digitaalisten palveluiden käyttöönoton haasteita voidaan vähentää Meskon & Györfyn (2019, 3) mukaan käytännön ohjeilla, koulutuksella, työyhteisön tuella sekä kannustamalla muutoksessa. Käyttöliittymien tulee myös olla helppokäyttöisiä ja käyttäjäystävällisiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen tiedonhallinnan strategiassa yhdeksi tavoitteeksi on asetettu henkilöstön aiempaa aktiivisempi mukaan ottaminen suunniteltaessa järjestelmien hankintaa. (Hyppönen ym. 2018, 1.) Potilastietojärjestelmien käyttöönotosta Vehko ym. (2018, 143) toteavat, että ammattilaisilta saadun palautteen tulisi näkyä järjestelmäkehitys ja järjestelmien käytön osaamista pitäisi kehittää organisaatioissa järjestelmällisesti.

Työssä tulee entistä enemmän oppia pois vanhasta ja oppia uusia työnteontapoja. Työnkuvan muokkautuessa fyysisen kuormittavuuden rinnalle on tullut työn kognitiivinen kuormittavuus. (Moilanen 2022.) Teknologian nopea kehittyminen vaatii henkilöstöltä jatkuvaa uuden oppimista. Työntekijät, jotka kokevat omaavan riittävät digitaaliset taidot suhtautuvat myös myönteisemmin digitalisaation tuomiin muutoksiin. Jotta digitalisaatio toteutuu onnistuneesti, tulee työntekijöiden osaamiseen kiinnittää huomiota ja tarjota riittävää tukea. Työntekijöiden asenteilla nähdään myös olevan vaikutusta uusien digitaalisten toimintamallien käyttöönotossa. Esihenkilötyöllä on keskeinen merkitys asenteisiin vaikuttamisessa. (Vasilescu ym. 2020, 17, 28.; Pennanen ym. 2023, 46.)

Muuttuviin työtehtäviin voi liittyä myös muutosvastarintaa. Selkeät prosessit, hyvin kuvatut ja asetetut tavoitteet ja muutoksen arvioinnilla voidaan vähentää muutosvastarintaa. (Ilmarinen & Koskela 2015, 229–230.) Työntekijät tarvitsevat riittävästi informaatiota ymmärtääkseen digitalisaation merkityksen omaan työhön voidakseen hyväksyä muutoksen ja motivoitua uudenlaisten työtapojen käyttöönottoon (Nadav ym. 2021, 7). Digi – ja väestövirasto kuvaa digirohkeuden tarkoittavan rohkeutta ja uskallusta kokeilla ja käyttää uusia tai muutuneita digitaalisia välineitä ja palveluja huolimatta osaamisesta ja käyttöön liittyvistä haasteista (Digi- ja väestövirasto 2023).

Digi- ja väestöviraston teettämä digitaitokysely yhdessä muiden toimijoiden kokoamalla tutkimustiedolla kartoittaa suomalaisten taitoja ja niiden kehittymistä digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Tulosten pohjalta on tuotettu Digitaitoraportti 2023 korostaa myös jatkuvaa oppimista, taitojen ylläpitämistä ja tuen tarjoamista ja saamista. Raportin mukaan 26 % 18–64-vuotiaista työkäisistä tarvitsee usein tai aina apua uusien digitaalisten asioiden opetteluun. (Digi- ja väestövirasto 2023.) Myös Kourin & Seppäsen (2017, 49–50) mukaan tarvitaan jatkuvaa koulutusta, tukea ja riittäviä resursseja tukemaan henkilöstöä teknologisten taitojen ja osaamisen kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Digitaalisten taitojen vahvistamisella jo opiskeluaikana ennen työelämään siirtymistä voidaan vaikuttaa myönteisesti työelämäosaamiseen (Kangasniemi ym. 2018, 77).

4.3 Laadukas tieto johtamistyön tukena

Tieto ja osaaminen nähdään organisaatioissa yhä vahvemmin pääomana ja siihen panostetaan koko ajan enemmän (Garcia-Perez ym. 2020, 1719). Tiedon merkitys on myös tullut yhä vahvemmin osaksi johtamisen näkökulmaa tiedolla johtamisen muodossa. Tiedolla johtaminen perustuu ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietoon, joka on menneisyydestä kootua. Sen avulla on mahdollista tarkastella asioiden syy-seuraussuhteita. (Sote-uudistus.)

Päätöksenteon ja johtamisen tulee perustua tietoon. Tiedolla johtamisen on mahdollista onnistua, kun tuotettu tieto hyödynnetään järjestelmällisesti ja se huomioidaan päätöksenteossa. Monipuolisten teknologiaratkaisujen käyttöönotot ovat myös onnistuneen tiedolla johtamisen taustalla. (De La Torre Sanclemente ym. 2019, 2: Leskelä, 2019, 16.) Tiedon keräämistä, jalostamista sekä hyötykäyttöä voidaan Listenmaan (2023, 45) mukaan pitää tiedolla johtamisen tarkoituksena, joka tukee päätöksentekoa. Näillä vaikutetaan suoraan toimintaan. Tavoitteena on saada oikea-aikaista ja oikeaa tietoa sitä tarvitseville. Rehmanin ym. (2021, 5–6) mukaan organisaatio voi tiedolla johtamisen avulla luoda ja oppia uutta sekä jakaa ja hyödyntää tietoa. Tietoa hyödyntämällä voidaan parantaa koko organisaation toimintaa ja kehittää uusia innovaatioita. Myös Jalosen (2015, 41) mukaan tiedolla johtamisen keskiössä on tiedon avulla ohjata organisaation toimintaa tavoitteiden mukaisesti. Tiedolla johtamisen onnistuminen vaatii organisaation johdolta riittävän ymmärryksen tiedolla johtamisen hyödyistä sekä valmiuden kehittää sitä jatkuvasti. Tiedolla johtamisen käsitettä tulkitaan useilla eri tavoilla. Tämä asettaa haasteensa tiedolla johtamisen kehittämiseksi. (Listenmaa, 2023, 45–46, 144, 223).

Rehman ym. mukaan (2021, 5–6) kaksi tärkeintä tiedolla johtamisen osaa ovat tiedonhallintaprosessit ja -ympäristö. Tiedonhallintaprosessin vaiheisiin kuuluvat tiedon hankkiminen, luominen, jakaminen, siirtäminen, käyttäminen ja ylläpitäminen.

Tietojärjestelmät voidaan määritellä sellaisiksi teknologiseksi järjestelmiksi, mihin kerätään tietoa, jota organisaatio tarvitsee. Tämän jälkeen tieto prosessoidaan ja sen jälkeen jaetaan. Tiedon on oltava helposti saatavissa ja hyödynnettävissä sille kuka sitä tarvitsee. (Salovaara ym. 2021, 374.) Sosiaali- ja terveydenhuolto tuottaa paljon asiakas-, -asukas ja potilastietoa, jota hyödynnetään päätöksenteossa niin hoitoon kuin palveluiden kehittämiseen ja tuottamiseenkin liittyen. Tuotettu tieto ei kuitenkaan aina ole vertailukelpoista, ja ne sijaitsevat useissa eri järjestelmissä. Tästä seurauksena voivat olla toiminnan tehottomuus, päällekkäisyys ja kalliit kustannukset. Sote-uudistuksen tavoitteena on sote-tiedon hyötykäyttö, josta hyötyy yksittäinen asiakas ja koko palvelujärjestelmä. (Sote-uudistus.)

Sote-tieto hyötykäyttöön strategia on asettanut tiedon keräämisen ja siirtämisen sijaan painopisteeksi kerätyn tiedon hyödyntämisen kansalaisten henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa, potilas- ja asiakastyössä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa. Strategia asettaa tiedolle vaatimuksen olla vertailukelpoista, yhteismitallista ja läpinäkyvää. Tiedon tulee myös olla helposti saatavilla. (STM 2014, 8.) Ajantasainen ja kattava sote-tieto mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa tiedolla johtamisen, joka tukee palvelun järjestäjää päätöksenteossa. Tavoitteena on tarjota tarvetta vastaavia, laadukkaita ja saavutettavia palveluja asukkaille. Myös ennaltaehkäisevät palvelut sekä yksilölle että koko väestölle mahdollistetaan tiedon ja kehittyvän teknologian avulla. (STM 2023, 11.)

Tietojohdamisen arviointimalli -kysely toteutettiin hyvinvointialueiden tietojohdamisen nykytilan kartoittamiseksi. Sen tuloksissa nousee esiin, että johtamiseen tarvittava tieto on usein eri järjestelmissä, joista tieto tulee koota manuaalisesti yhteen saadakseen esimerkiksi tarvittavia raportteja. Tietojärjestelmät eivät myöskään keskustele keskenään ja eivät nykyisellään vastaa tietotarpeisiin. (DigiFinland 2021.) Uusien digitaalisten työvälineiden käyttöönotto vaikuttaa organisaation toimintamalliin. Digitalisaation myötä tulee uudistaa prosesseja ja työkäytäntöjä sekä uudistaa työnjakoa. Uuden järjestelmän käyttöönotto on jatkuva prosessi, jota kehitetään yhdessä eri toimijoiden kesken. (Ala-Laurinaho ym. 2019, 7.)

5 Kehittämistyön lähtökohdat

5.1 Tutkimuksellinen kehittämistyö

Tutkimuksellisella kehittämistyöllä pyritään ratkomaan ongelmia, jotka esiintyvät esimerkiksi käytännön työssä. Samalla pyritään uudistamaan toimintatapoja ja mahdollisesti tuotetaan työelämälle uutta tietoa hyödynnettäväksi. Kehittämistyö voi saada alkunsa organisaatiosta nousseista kehittämistarpeista tai tarpeesta uudistaa asioita. (Ojasalo ym. 2014, 8, 19.) Tutkimuksellisessa kehittämistyössä saavutetaan konkreettinen tulos, joka on työelämälle uutta tietoa tai toimintaa tuottavaa. Kehittämistyön tarkoituksena on selvittää työn nykytilannekuva ja miten sitä tulee kehittää. Tarkoituksena on myös selvittää, miten uudistettu toiminta toimii ja mikä on sen konkreettinen hyöty työelämälle. Kehittämistyötä tehdään työnkuvan tuntevien työntekijöiden kanssa. Se perustuu eri toimijoiden aktiiviseen osallistumiseen ja sitoutumiseen kehittämistyössä, vaikka heillä olisi erilaiset tavoitteet. (Salonen ym. 2017, 28–39; Toikko & Rantanen, 2009, 22.) Kehittämistyössä yhteistyö-, ongelmanratkaisu- ja vuorovaikutustaitojen merkitys korostuu. (Ojasalo ym. 2014, 11, 14).

Laadukkaasti toteutettu tutkimuksellinen kehittäminen edistää osaamisen tasoa työelämässä. Kehittämistyö tuo lisäarvoa asiakkaille, työntekijöille ja työyhteisölle. Muuttuva työelämä vaatii työntekijöiltä osaamista ja ammatillisia valmiuksia. Myös tätä työelämlähtöistä tarvetta kehittämistoiminnalla voidaan edistää. (Salonen 2013, 37.)

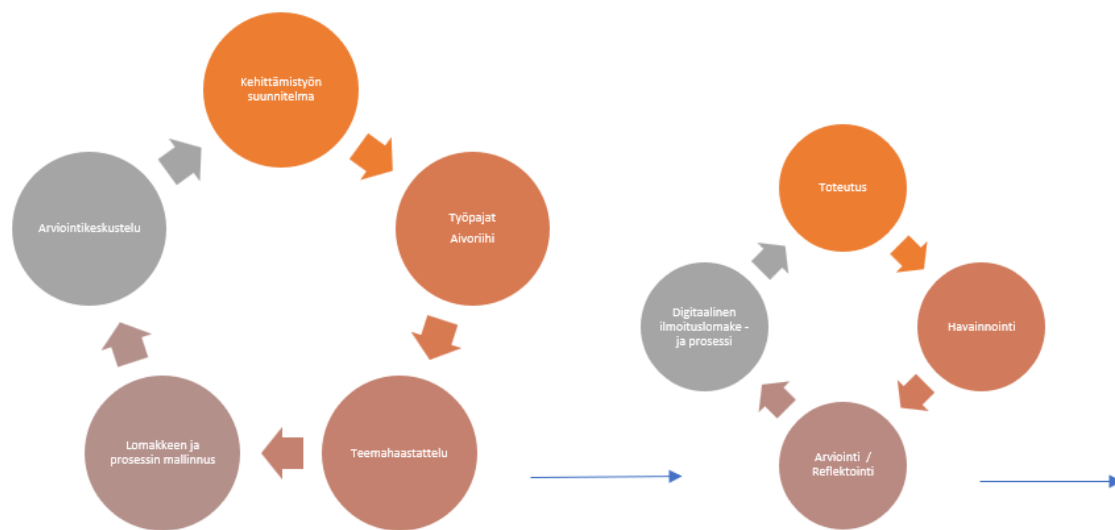
Ojasalon (2014, 11, 18–26) mukaan tutkimuksellinen kehittämistyöprosessi etenee suunnitelmallisesti, vaiheittain ja aiheen tietoperustaa seuraten. Kehittämistyö alkaa ideasta, päätyen ratkaisuun. Kehittämistyötä ohjaa läpi prosessin käytännölliset tavoitteet teoreettisten tavoitteiden sijaan. Sen vaiheita ovat kehittämisaiheen tunnistaminen, perehtyminen, kehittämistehtävän määrittäminen, teoriatieto, lähestymistavan- ja menetelmien valinta, toteutus ja arviointi. Kehittämisprosessi etenee liikkuen edestakaisin eri vaiheiden välillä. Kehittämistoiminta ei kuitenkaan aina etene prosessin mukaisesti eivätkä vaiheet aina ole selkeästi erotettavissa toisistaan. Usein tutkimuksellinen kehittämistyö on laaja prosessi ja esimerkiksi opiskelijan opinnäytetyö voi olla osa kehittämisprosessia. Työelämässä tapahtuvien muutokset ja kehitys voivat viedä pitkiä aikoja.

Tutkimuksellinen kehittämistyö sopii tähän kehittämistyöhön sen käytännönläheisyyden vuoksi. Kehittämistyössä uudistetaan konkreettista työtehtävää, jolla helpotetaan työntekijöiden arjen työtä. Tarve aiheen kehittämiselle on tunnistettu työyhteisössä. Kehittämistyöhön osallistuvat hyvin työnkuvansa tuntevat henkilöt, jotka ovat keskeisesti mukana työtehtävässä, jota uudistetaan.

5.2 Lähestymistapana toimintatutkimus

Toimintatutkimuksessa vuorovaikutus ja sosiaalinen yhteistyö ovat merkityksellisessä asemassa. Huomion arvoista on, että käytännönläheisyydestä huolimatta toiminnan taustalla vaikuttavat tieteen menetelmät. Toimintatutkimuksessa saman aikaisesti painottuvat käytännön työn muutos ja tutkitun tiedon aikaansaaminen. Toimintatutkimuksessa ovat mukana sekä tutkija että tutkittavaan aiheeseen liittyvät toimijat. Myös oppiminen on osa prosessia. Toimintatutkimusta voidaan menetelmän sijaan pitää enemmän toimintastrategiana, jolla tutkittavaa asiaa lähestytään. Toimintatutkimusta voidaan käyttää tilanteissa, joissa tavoitellaan tunnistetun haasteen tai ongelman ratkaisua tai siihen halutaan saada muutosta. (Ojasalo ym. 2014, 38; Puusa & Juuti 2020, 267–268, 280.) Heikkisen (2018, 216) mukaan toimintatutkimus voidaan nähdä sosiaalisena prosessina, joka on kiinnostunut ihmisten toiminnasta vuorovaikutuksellisesti.

Toimintatutkimuksen kehittämisprosessi on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa on tavoitteena muutos parempaan tai tehokkaampaan. Perustelu, organisointi, toteutus, arviointi ja tulosten levittäminen ovat prosessiin kuuluvia tehtäviä. Tätä kehittämisprosessia voidaan vielä tarkastella eri malleilla, jotka kuvaavat prosessiin kuuluvien tehtävien suhdetta. Näitä ovat esimerkiksi lineaarinen-, spiraali-, -taso- ja spagettimalli. Spiraalimalli muodostuu useista itseään toistavista kehistä, joissa tulokset arvioidaan aina uudestaan. Kehän muodostavat kehittämisen kohteeksi asetettu tehtävä, organisointi, toteutus ja arviointi. Valmiin kehän jälkeen siirrytään uuteen kehittämisen vaiheeseen, jossa arvioidaan edellisessä kehässä syntynyttä tuotosta. (Toikko & Rantanen, 2009, 16, 56–64, 66; Salonen 2013, 14–15.) Arviointia tehdään koko kehittämisprosessin ajan. Järjestelmällisyys, analyttisyys, kriittisyys, vuorovaikutus, dokumentointi sekä eettisyys ovat huomioitavia asioita läpi koko kehittämisprosessin. (Ojasalo ym. 2014, 25–26.) Tämä kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksen kuviossa 1 kuvatun spiraalimallin mukaisesti käyden läpi ensimmäinen kehä. Toisen kehän voisi mallinnuksen jälkeen muodostaa digitaalisen lomakkeen käyttöönotto ja sen kulkuprosessin arviointi.

Kuvio 1. Kehittämistyön vaiheet toimintatutkimusta soveltaen (mukaillen Ojasalo ym. 2009, 61.)

Toimintatutkimus soveltuu hyvin tutkimuksellisen kehittämistyön lähestymistavaksi, koska siinä pyritään muuttamaan käytäntöjä ja toimintaa. Toimintatutkimuksessa etsitään aiheeseen liittyvää uutta tietoa. Näin opitaan tuntemaan aihetta entistä syvällisemmin. (Ojasalo ym. 2014, 58–59.) Toimintatutkimus valittiin tämän kehittämistyön lähestymistavaksi, koska keskeisenä kehittämistyön tavoitteena on saada aikaan kouluterveydenhuollon työtä sujuvoittavaa muutosta digitalisoinnin avulla. Terveydellisten olojen jatkuva valvonta on prosessin omainen työtehtävä ja siksi on tärkeää, että kehittämisessä on mukana prosessin eri vaiheista edustajat, jotka tuntevat työnkuvan ja ovat osa sitä.

5.3 Kehittämisaineiston kerääminen

Tässä kehittämistyössä käytettiin osallistavina aineistonkeruumenetelminä työpajatyöskentelyä ja teemahaastattelua. Kehitettävän aiheen vuoksi näiden katsottiin sopivan käytännönläheisen työn kehittämiseen. Työpajat järjestettiin vapaaehtoisille terveydenhoitajille ja teemahaastattelu pidettiin esihenkilöille. Kehittämistyön lopuksi pidettiin kaksi fasilitoitua arviointikeskustelua kehittämiseen osallistuneille.

Kanasen (2017, 66) mukaan kehittämistyöhön tulee valita mukaan henkilöitä, jotka kuuluvat tavoiteltavan muutoksen piiriin. Tämä vaikuttaa tavoitteen onnistuneeseen saavuttamisessa, kun henkilöt ovat mukana muutosprosessissa. Tähän kehittämistyöhön osallistuneet työskentelevät osana kehitettävää prosessia.

Työpaja osallistavana menetelmänä perustuu vuorovaikutukseen ja voi samalla olla oppimistilanne, jossa asioita voidaan käsitellä useasta eri näkökulmasta. Yhteistyö on merkittävässä roolissa työpajatoiminnassa. (Haukijärvi ym. 2014, 34–35.) Osallistavana menetelmänä kehittämistyön työpajoissa käytetään aivorihi - menetelmää. Aivorihi on ongelmanratkaisun menetelmä, jossa tuotetaan ideoita ryhmässä. Siinä ideoidaan uusia toimintatapoja tai ratkaisuja valittuun ongelmaan. Työskentely vaatii nimetyn ohjaajan, joka huolehtii sääntöjen noudattamisesta ja ohjaa toimintaa. Ideointi aivorihiessä on vapaata ja kaikki ideat huomioidaan ja hyväksytään. Aivorihi tuottaa paljon ideoita ja auttaa nopeasti ymmärtämään mitä ongelmasta ja ratkaisuvaihtoehdoista ajatellaan. (Ojasalo ym. 2020, 161–162.) Aivorihiessä määrä tuottaa laatua. Kun ideoita syntyy paljon, on todennäköistä, että joukossa on myös toteuttamiskelpoisia ideoita. Aivorihiessä on tärkeä luoda luottamuksellinen ilmapiiri, jossa uskalletaan innovoida ja kehittää. (Innokylä.)

Teemahaastattelu on vapaamuotoinen ja etenee ennakkoon määriteltujen teemojen mukaisesti ilman tarkkoja kysymyksen asetteluja. Se sopii erilaisten ilmiöiden tutkimiseen. Jotta haastattelusta saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin, tulee olla ennakkoon suunniteltu haastattelurunko, jota noudatetaan. Teemoista voidaan siis esittää tarkentavia kysymyksiä haastateltaville. Haastateltavat saavat tilanteessa vapaasti kertoa näkemyksistään. Haastateltavien ääni tulee teemahaastattelussa strukturoitua haastattelua paremmin kuuluiin. Teemahaastattelun olettamuksena on, että haastateltavilla on asiantuntemus käsiteltävään aiheeseen. Myös haastattelijalla tulee olla vahva tuntemus ja osaaminen käsiteltävästä aiheesta. Valmistautuminen haastatteluun on tärkeää. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa haastattelijalla on vaikutus tilanteeseen muun muassa äänenpainojen, ilmeiden, eleiden ja sanavalintojen eleiden kautta. Haastattelutilanteessa haastattelija ylläpitää keskustelua. Tallentamisella voidaan sujuvoittaa haastattelutilannetta ja mahdollistetaan keskusteluun liittyvien tietojen tallentuminen aineistoon. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 68–69.) Haastattelu on aineistonkeruumenetelmänä käytetyimpiä tiedonkeruutapoja. Haastattelu on toimiva erityisesti silloin, kun halutaan kerätä tietoa, joka auttaa ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. (Kananen 2012, 99; Hyvärinen ym. 2021.)

Ryhmähaastattelussa vuorovaikutus on tärkeää. Haastattelijan tehtävänä on saada ryhmä keskustelemaan ja näin tuottamaan tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Ryhmähaastattelua helpottaa tallentaminen. Haastattelijalle tallentaminen antaa mahdollisuuden paremmin keskittyä seuraamaan ja ohjaamaan itse haastattelua. (Hyvärinen ym. 2021.) Ryhmämuotoinen teemahaastattelu valittiin kehittämistyössä haastattelumenetelmäksi, koska kouluterveystieteidenhuollon esihenkilöillä on laajasti osaamista ja tietoa terveydellisten olojen

valvonnan prosessista pitkältä ajalta. Ryhmähaastattelun ajateltiin synnyttävän keskustelua ja näin tuottavan laajasti näkemyksiä aiheesta.

Fasilitoitu arviointikeskustelu työkaluna sopii työpajatyöskentelyn arviointiin pienryhmissä. Sillä on mahdollista helposti ja nopeasti koota yhteen työskentelyyn osallistuneiden henkilöiden ajatukset. (Innokylä.) Fasilitointi on ryhmäprosessin ohjaamista, jonka sisällön tuottavat ryhmään osallistujat. Fasilitoija suunnittelee työskentelyn rungon ja toimii ryhmän ohjaajana puuttumatta asiasisältöön. Sisällön suunnittelussa on tärkeä huomioida, että työskentely tuottaa sellaiset vastaukset, ideat tai muun materiaalin, jota tavoitellaan. (Kanttojärvi, 2012, 2.)

5.4 Kehittämisaineiston analyysi

Laadullinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, joka pyrkii ymmärtämään ihmisten kokemusta asioista. Se uskoo, että ihmisillä on paras taito kuvata kokemuksiaan ja näkemyksiään omin sanoin. (Holloway & Wheeler 2010, 1, 6.) Laadullisesta tutkimuksesta saadaan esiin useita kiinnostavia asioita, joita olisi mielenkiintoista tutkia ja analysoida. Oleellista on rajata aihe koskemaan tiettyä ilmiötä, josta yritetään saada tietoa mahdollisimman kattavasti ja raportoida se. Sisällönanalyysia käytetään yleisesti laadullisen aineiston analysoimisessa. Sen tarkoituksena on sanallisesti kuvata aineistoa hakien vastauksia tutkimuskysymykseen. Analyysin avulla voidaan tehdä tulkintoja ja johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineistosta mahdollisesti esiin nousevat muut aiheet tulee jättää huomiotta ja tutkimuksen ulkopuolelle. Laadullinen aineisto ei ole välttämättä kovin suuri, sillä sen keruu ja analysointi on usein aikaa vievää ja työlästä. Aineiston määrä ei ole ratkaiseva, sillä tulokset ovat ilmiötä tulkitsevia ja kuvailevia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88, 98–99, 104.)

Tässä kehittämistyössä sekä työpajojen että teemahaastattelun aineistojen analysointi tehtiin teemoittelulla, joka on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. Teemoittelussa huomioidaan, mitä mistäkin erillisestä teemasta on sanottu. Aineisto paloitellaan aihepiireittäin ja niille etsitään erilaisia näkemyksiä. Numeroilla ja määrillä ei ole ratkaisevaa merkitystä. Vastausten saaminen kehittämiskysymyksiin on keskeistä aineiston analysoinnissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105; Puusa & Juuti 2020, 151). Teemoittelulla kerätystä aineistosta tunnistetaan ja erotellaan tutkimusongelman näkökulmasta olennaiset aiheet eli teemat ja vertaillaan niiden esiintymistä aineistossa. (Eskola & Suoranta 2008, 174–180.) Javadi & Zarea (2016) kuvaavat teemoittelun koostuvan kuudesta vaiheesta, joita ovat perusteellinen tutustuminen kerättyyn dataan, alustava koodaaminen, teemojen etsiminen, teemojen tarkastelu, teemojen määrittely ja nimeäminen sekä teemojen kuvaus ja niihin päätyminen perustelu.

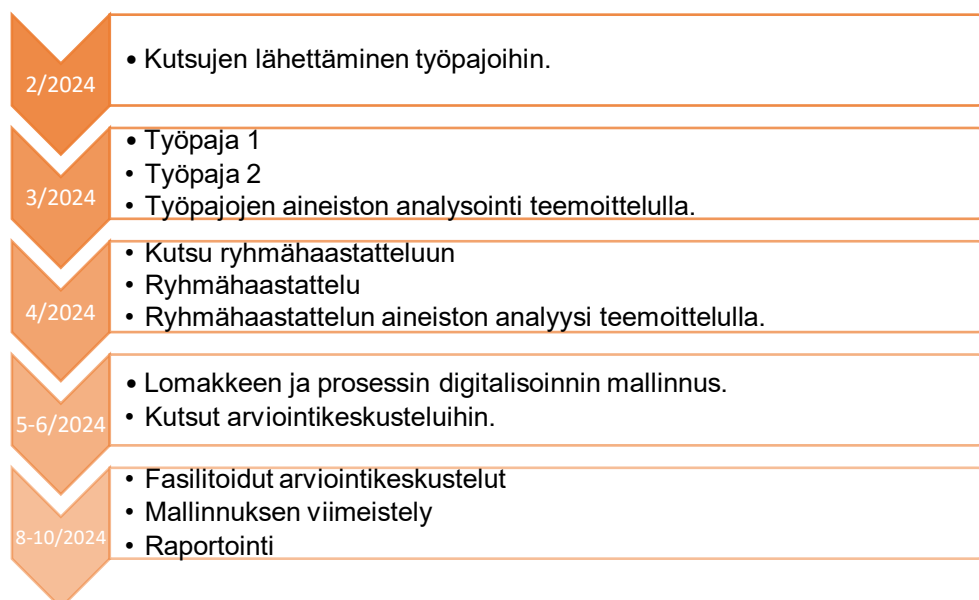
6 Kehittämistyön toteutus

6.1 Kehittämistyön prosessi

Kehittämistyöntekijä työskentelee yhteistyökumppanin alaisuudessa terveydenhoitajana ja asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmä Apotin koordinaattorina. Esihenkilöiden kanssa aiemmin käydyissä keskusteluissa oli tullut esiin tarve terveydellisten olojen valvontaan liittyvien dokumenttien järjestelmälliselle kokoamiselle ja tallentamiselle. Kehittämistyön suunnitelma esiteltiin yhteistyökumppanille alustavasti toukokuussa 2023 ja uudelleen syksyllä 2023. Työelämäyhteyshenkilöksi nimettiin kehittämistyön tekijän esihenkilö. Kehittämistyölle myönnettiin tutkimuslupa Helsingin kaupungilta helmikuussa 2024.

Kehittämistyö toteutettiin keväällä 2024. Terveydenhoitajien työpajat pidettiin viikoilla 11 ja 12. Ryhmähaastattelu toteutettiin viikolla 17. Ilmoituslomakkeen ja – prosessin mallinnus tehtiin viikoilla 19 ja arviointi toteutettiin fasilitoiduissa arviointikeskusteluissa 33. Kehittämistyön eteneminen kuvataan kuviossa 1.

Kehittämistyöntekijä piti työn eri vaiheista päiväkirjaa, joka mahdollisti kehittämistyöprosessin seurannan, dokumentoinnin ja arvioinnin.

Kuvio 2. Kehittämistyön eteneminen.

6.2 Työpajojen toteutus

Kutsukirje työpajoihin (Liite 2) lähetettiin kaikille kouluterveydenhuollossa työskenteleville terveydenhoitajille. Kutsu lähetettiin sähköpostilla. Kirjeen lähettämistä oli sovittu etukäteen terveydenhoitajien lähiesihenkilöiden kanssa.

Kutsukirjeessä kerrottiin kehittämistyön tavoite ja tarkoitus. Kirjeessä ilmoitettiin kaksi vaihtoehtoista työpajan ajankohtaa, joihin vapaaehtoisia osallistujia pyydettiin ilmoittautumaan. Ilmoittautuminen tehtiin sähköpostitse vastaamalla kehittämistyöntekijälle. Vaihtoehtoisten ajankohtien ajateltiin vaikuttuvan myönteisesti osallistumismahdollisuuteen. Kirjeen lähettämisen ja työpajojen välille jätettiin aikaa noin 2,5 viikkoa, jotta asiakastyötä tekevät terveydenhoitajat ehtivät huomioida työpajan ajankohdan oman työnsä suunnittelussa. Kirjeessä kerrottiin työpajatyöskentelyyn liittyvät tietosuoja-asiat ja työpajan tallentamisesta aineiston analysointia varten.

Osallistujille lähetettiin Outlook kalenterikutsu Microsoft Teams kokoukseen. Kutsun liitteenä lähetettiin nykyinen terveydellisten olojen valvonnan ilmoituslomake sekä tietosuojailmoitus. Osallistujia pyydettiin työpajaa edeltävästi miettimään nykyistä ilmoituslomaketta, sen löydettävyyttä, käytettävyyttä, sisältöä ja miten niitä voitaisiin kehittää digitalisoinnin avulla sujuvoittamaan työtä.

Työpajoja pidettiin kaksi ja niihin osallistui kahdeksan terveydenhoitajaa. Ensimmäiseen työpajaan osallistui kolme terveydenhoitajaa. Toisessa työpajassa terveydenhoitajia oli viisi. Työpajat olivat samansisältöiset.

Työpajojen aluksi osallistujille kerrottiin tietosuoja-asiat ja muistutettiin osallistumisen olevan vapaaehtoista. Työpajojen tallentamisesta myös muistutettiin. Osallistumalla työpajaan tallennuksen alkaessa osallistujat antoivat luvan henkilötietojen käsittelemiselle tietosuojailmoituksen mukaisesti. Kehittämistyöntekijä esitteli vielä työn tavoitteen ja tarkoituksen. Työpajoihin osallistuville kerrottiin, mitä työpajassa on tarkoitus tehdä ja miten työskennellä. Osallistujille tarkennettiin vielä aiheen rajautuvan terveydellisten olojen ilmoitus-tehtävään osana jatkuvaa valvontaa. Ensimmäisessä työpajassa osallistujat tunsivat toisensa eikä esittelyille ollut tarvetta. Toisessa työpajassa osallistujat esittelivät itsensä ennen työskentelyn aloittamista. Kehittämistyöntekijä huolehti työpajan dokumentoinnista, aikataulusta ja jokaisen osallistujan huomioimisesta työskentelyn aikana. Työpajalle oli varattu aikaa 1,5 tuntia.

Työpajoissa käytettiin Microsoft Whiteboard yhteistyöalustaa, joka on toimiva erilaisissa suunnittelu- ja ideointitehtävissä. (Microsoft.) Whiteboardissa hyödynnettiin digitaalisia

post it lappuja, jotka oli avattu osallistujille valmiiksi käytettäväksi. Whiteboardin käyttö onnistui molemmissa työpajoissa kaikilta osallistujilta.

Työskentely eteni ennakkoon suunnitellun työpajaa ohjaavan aihepiiri/kysymyslistan mukaisesti. Työpajat aloitettiin vapaalla keskustelulla ilmoitustehtävän nykytilanteesta. Alustuksen tarkoituksena oli herättää ajatuksia aiheeseen. Osallistujia pyydettiin pohtimaan ilmoituslomakkeen – ja prosessin nykytilaa, sen toimivuutta ja mahdollisia haasteita. Osallistujia pyydettiin keskustelun lisäksi kirjaamaan ajatuksiaan lilan värisille muistilapuille. Muistilappujen sisällöistä keskusteltiin ja osallistujat tarvittaessa tarkensivat ajatuksiaan. Seuravaksi osallistujat pohtivat edellä esiin nousseiden haasteiden ratkaisukeinoja digitaalisuutta hyödyntämällä. Ideat kirjattiin keltaisille post it lapuille ja niistä jälleen keskusteltiin.

Seuraavaksi työpajoissa siirryttiin tarkastelemaan käytössä olevaa terveydellisten olojen valvonnan ilmoituslomaketta. Aivoriihimenetelmän keinoin tarkasteltiin nykyisen lomakkeen kysymyksiä/täytettäviä kohtia, niiden sisältöä ja järjestystä. Lisäksi ideoitiin, miten niitä voisi muuttaa digitaalisia ominaisuuksia hyödyntämällä. Osallistujien tehtävänä oli ensin pohtia, millaisia ominaisuuksia kirjaamista ohjaavalla ja ilmoituksen täyttämistä sujuvoittavalla digitaalisella lomakkeella tulisi olla. Osallistujat kirjasivat ensin vapaasti ajatuksiaan vihreille post it -lapuille. Ideoinnin jälkeen kehittämistyöntekijä jakoi näytölle nykyisen lomakkeen. Osallistujia pyydettiin pohtimaan, miten lomaketta voisi kehittää edellä esiin nousseilla digitaalisilla ominaisuuksilla. Lomake käytiin läpi täytettävä kohta kerrallaan. Osallistujat pohtivat digitaalisia ominaisuuksia sekä lomakkeen sisältöä, kysymysten järjestystä ja yleisesti kirjaamista. Kehitysideat kirjattiin lomakkeelle muistiin.

Molemmissa työpajoissa keskustelu oli aktiivista ja aivoriihi tuotti paljon ideoita. Osallistujilla oli toimiva vuorovaikutus ja he kommentoivat aktiivisesti toistensa ajatuksia. Ajatukset kehittämistarpeista olivat yhteneväisiä osallistujilla ja ideoita digitaalisuuden hyödyntämisestä syntyi helposti. Keskustelu työpajassa oli aktiivisempaa kuin post it – lappujen kirjaaminen.

6.3 Ryhmähaastattelun toteutus

Ryhmähaastatteluun kutsuttiin kouluterveydenhuollon neljä esihenkilöä, joilla katsottiin olevan paras osaaminen terveydellisten olojen valvontatehtävässä. Eliittiotannasta puhutaan, kun halutaan haastatella henkilöitä, joilla ajatellaan olevan paras tuntemus ja taidot käsiteltävästä aiheesta. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 99; Puusa & Juuti 2020, 112–113.)

Haastatteluun kutsuttaville lähetettiin sähköpostitse kirje (Liite 3), jossa kerrottiin kehittämistyön tavoitteesta ja tarkoituksesta. Kirjeessä esitettiin kutsu ryhmähaastattelun, joka toteutettaisiin teemahaastatteluna Microsoft Teamsin välityksellä. Kirjeessä kerrottiin osallistumisen olevan vapaaehtoista ja että haastattelu tallennetaan. Kutsun liitteenä toimitettiin tietosuojailmoitus (Liite 4) ja suostumuslomake henkilötietojen käsittelyä varten (Liite 5). Suostumuslomake pyydettiin allekirjoittamaan ja lähettämään kehittämistyöntekijälle. Osallistujia pyydettiin ilmoittamaan halukkuutensa osallistua haastatteluun. Kaikki kutsutut osallistuivat haastatteluun. Haastateltavien kanssa sovittiin haastattelun ajankohta, johon kehittämistyöntekijä lähetti Outlook kalenterikutsun. Haastattelulle varattiin aikaa 1 tunti.

Haastattelun aluksi kehittämistyöntekijä esitteli vielä työn tavoitteen ja tarkoituksen sekä kävi läpi tietosuojan ja tallentamiseen liittyvät asiat. Osallistujat tunsivat toisensa entuudestaan, joten esittelyjä ei tarvittu. Teemahaastattelu eteni ennalta suunnitellut haastattelurungon (Liite 6) mukaan. Haastattelutilanteessa kehittämistyöntekijä huolehti keskustelun pysymisestä sen hetkessä teemassa esittäen teemaan liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelussa pyrittiin selkeästi tuomaan esiin teemasta toiseen siirtyminen. Keskustelu haastattelutilanteessa oli aktiivista ja pohtivaa. Myös eriäviä mielipiteitä tuotiin esiin, joka toi keskusteluun erilaisia näkökulmia. Kaikki osallistujat toivat näkemyksiään esiin. Puheen-
vuorojen jakamiselle ei ollut tarvetta.

6.4 Fasilitoidut arviointikeskustelut

Fasilitoituja arviointikeskusteluja pidettiin kaksi. Ensimmäinen fasilitoitu keskustelu pidettiin terveydenhoitajille ja toinen esihenkilöille. Kahdessa työpajassa mukana olleille terveydenhoitajille pidettiin yksi yhteinen arviointikeskustelu ja tämän jälkeen järjestettiin esihenkilöille vastaava tilaisuus.

Kutsut keskusteluihin lähetettiin sähköpostitse 1,5 kuukautta ennen ajankohtaa. Kutsussa kerrottiin keskustelun tallentamisesta. Keskusteluille oli varattu aikaa 45 minuuttia. Arviointikeskustelut pidettiin Teamsin välityksellä. Keskusteluiden aluksi kehittämistyöntekijä muistutti keskustelun tallentamisesta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta.

Terveydenhoitajien arviointikeskusteluun osallistui 7 terveydenhoitajaa, joista yksi joutui poistumaan kesken keskustelun. Keskustelu aloitettiin lyhyellä kertauksella, mitä työpajoissa oli aiemmin työstyty. Osallistujille kerrottiin, että lomakkeen kehittämiseen työpajojen lisäksi on vaikuttanut esihenkilöille järjestetty ryhmähaastattelu. Tämän jälkeen kehittämistyöntekijä esitteli Webropol - lomaketyökalulla tehdyn uuden lomakkeen. Esittelyssä käytiin läpi lomakkeen kaikki kysymykset, niiden vastausvaihtoehdot ja lomakkeelle rakennetut ominaisuudet kuten alasvetovalikot ja vapaatekstin osiot ohjausteksteineen. Myös ehdot,

jotka ohjaavat lomakkeen etenemistä esiteltiin. Esittelyn jälkeen terveydenhoitajat saivat tuoda vapaasti esiin mielipiteitään uudistetusta lomakkeesta ja kertoa, vastasiko se niitä tarpeita, joita olivat työpajassa tuoneet esiin. Lomakkeen arvioinnin jälkeen kehittämistyöntekijä esitteli lomakkeen kulkuprosessin digitaalisen mallin. Kehitetyn lomakkeen ja sen kulkuprosessin mallia kommentoitiin aktiivisesti.

Esihenkilöiden arviointikeskusteluun osallistui kolme esihenkilöä. Yksi edeltävään ryhmähaastatteluluun osallistuneista oli estynyt. Arviointikeskustelu aloitettiin käymällä läpi lyhyesti kehittämistyön prosessi. Kehittämistyöntekijä kertoi aluksi terveydenhoitajien työpajatyöskentelystä ja miten siitä saadut tulokset yhdistettiin ryhmähaastattelussa esiin nousseisiin tarpeisiin. Esihenkilöille esiteltiin digitaalisen lomakkeen malli ja sen kulkuprosessi. Esittelyssä kerrottiin, millaisia teknisiä ominaisuuksia ja muita tarpeita terveydenhoitajat olivat tuoneet esiin ja miten ne samalla vastaavat myös esihenkilöiden tietotarpeisiin. Lomake esiteltiin kysymys kerrallaan. Keskustelu lomakkeesta ja erityisesti sen kulkuprosessista oli aktiivista.

6.5 Aineiston analysointi

Laadullinen sisällön analyysi voidaan tehdä teorialähtöisesti eli deduktiivisesti tai aineistolähtöisesti eli induktiivisesti (Laine 2018, 116–117). Deduktiivinen analyysi perustuu teoriaan ja tutkittuun tietoon. Induktiivisessa analyysissä kerätty aineisto ohjaa analyysin tekoa, eikä aiemmin tehdyillä tutkimuksilla ja teorialähtöisellä ole merkitystä analyysissä. Aineiston analyysi voidaan katsoa alkavan jo tiedonkeruuvaiheessa. Analyysin vaiheet ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden muodostamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123.) Tässä kehittämistyössä aineiston analysointi tehtiin induktiivisesti eli hyödyntämällä työpajoista ja teema-haastattelusta syntyneitä aineistoja.

Litteroinnilla tarkoitetaan puheen muuttamista kirjoitettuun muotoon. Se vaatii huolellisuutta ja tarkkuutta ja on myös aineiston analyysin ensimmäinen vaihe. Siinä aineistoon tutustutaan tehden havaintoja ja tulkintoja. (Kallio 2023.) Tässä kehittämistyössä työpajat ja teema-haastattelu tallennettiin ja aineisto litteroitiin hyödyntämällä Teamsin ominaisuuksia.

Työpajojen analyysi

Työpajojen aineiston analysointi aloitettiin yhdistämällä kahdessa työpajassa kirjatut post-it-laput väreittäin (Liite 7). Lilat muistilaput kuvasivat nykytilaa, keltaiset muistilaput nykytilan kehitysideoita digitaalisuutta hyödyntämällä. Vihreät muistilaput kuvasivat digitaalisen lomakkeen ominaisuuksia. Työpajoista saadun aineiston muodostivat muistilaput sekä tallennuksen litterointi. Työpajoista litteroitua aineistoa syntyi yhteensä 90 sivua Calibrin

fonttikoolla 11, riviväli 1,15. Kehittämistyöntekijä kävi tarkasti läpi litteroidun tekstin ja kuunteli tallenteet korjaten litteroituun tekstiin epäselvät ilmaisut, joita litterointi ei ollut tunnistanut. Samalla litteroinnista poistettiin analyysin kannalta epäolennaiset ilmaisut, kuten naurut ja toteamukset. Aineisto myös anonymisoitiin eli poistettiin osallistujien tunnistetiedot. Tämän jälkeen litterointi kopioitiin uuteen Word – tiedostoon. Aineistoa luettiin huolellisesti useaan kertaan etsien kehittämiskysymysten kannalta merkityksellisiä ilmauksia. Löydetyt ilmaukset merkittiin eri väreillä aineistoon. Javadin & Zarean (2016, 34) mukaan koodaaminen on apuväline teemojen muodostamiselle. Tämän jälkeen samankaltaisista ilmauksista muodostettiin ryhmiä. Alkuperäisilmaukset pelkistettiin ja pelkistyksille annettiin yhteinen kuvaava nimi eli teema.

Työpajoista muodostui neljä teemaa: ilmoitettavat aiheet, lomakkeen rakenteisuus, digitaalinen lomake pysyvässä paikassa ja tieto ilmoituksen etenemisestä. (Liite 8) Taulukossa 1 on esimerkki lomakkeen rakenteisuus- teeman muodostumisesta.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Teema
<i>Eli tämmöistä rasti ruutuun täyttämistä, mikä nopeuttaa ja vaihtoehtoisia just alasvetovalikoita</i>	Mahdollisimman vähäinen kirjaaminen.	Lomakkeen rakenteisuus.
<i>Rakenteinen rasti ruutuun.</i>	Rakenteinen kirjaaminen.	
<i>Tässä on tottunut nyt tän apotin myötä klikkailemaan ja rakenteisiin.</i>	Rakenteinen kirjaaminen on tuttua.	
<i>Tulee apotti tyyliin, että he klik klik klik.</i>	Nopeaa kirjaamista.	
<i>Mahdollisimman nopea täyttää kaikki turhat kohdat pois</i>	Rakenteinen kirjaaminen on nopeaa.	
<i>Olisi tosi kätevää kun siinä olisi niinku kuitenkin annettaiisiin erilaisia vaihtoehtoja mitä voisi valita.</i>	Valmiit vastausvaihtoehdot.	
<i>Tarvittaessa sitten kirjoitetaan lisätietoja aiheesta.</i>	Lisätietojen kirjaamisen mahdollisuus tarvittaessa.	
<i>Että se jäisi siihen muistiin tai sama kuin apotin kirjautumisalue, kun se on siinä aina.</i>	Pysyvien tietojen tallentuminen seuraavaa ilmoituskertaa varten.	
<i>Niin siihen vaan mahdollisuus lisätä lisätä suosikiksi.</i>	Suosikkien lisäämisen mahdollisuus.	

Taulukko 1. Lomakkeen rakenteisuus – teeman muodostuminen

Ryhmähaastattelun analyysi

Teemahaastatteluna toteutetun ryhmähaastattelun aineisto syntyi tallenteen litteroinnista. Aineistoa syntyi 50 sivua Calibrin fonttikoolla 11, riviväli 1,15. Myös ryhmähaastattelu käytiin läpi kuunnellen tallenne ja korjaten epäselviä ilmauksia ja poistaen epäolennaisuuksia. Aineisto anonymisoitiin poistaen osallistujien tunnistetiedot. Siistitty litterointi kopioitiin uuteen Word-asiakirjaan analyysia varten. Analyysi aloitettiin lukemalla aineistoa huolellisesti useaan kertaan ja siitä etsittiin kehittämiskysymyksen kannalta keskeisiä ilmaisuja. Löydetyt ilmaisut merkittiin eri väreillä. Koodaamisen jälkeen ilmauksia alettiin yhdistää siten, että samaa tarkoittavat ja samankaltaiset ilmaukset koottiin yhteen eli ryhmiteltiin. Tämän jälkeen vielä tarkasteltiin huolellisesti, että samassa ryhmässä olevat ilmaukset ovat yhteneviä eivätkä eroa toisistaan. Tämän jälkeen alkuperäisilmaukset pelkistettiin. Pelkistetyille ilmauksille annettiin kuvaava nimi, josta syntyi alaluokka eli teema. Alaluokkia yhdistämällä voitaisiin muodostaa yläluokkia. Luokkien muodostamista voidaan jatkaa niin pitkälle kuin aineisto sen mahdollistaa. (Puusa 2020, 148–154.) Tässä kehittämistyössä työpajojen ja teemahaastattelun aineiston analyysi päättyi teemoihin.

Ryhmähaastattelusta muodostui kolme teemaa: koulu- ja aluekohtainen tieto, ilmoitusten aiheet ja määrät ja tiedonkulku eri tahoille (Liite 9). Taulukossa 2 kuvataan koulu- ja aluekohtainen tieto – teeman muodostuminen.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Teema
<i>...että kun meillähän tulee että se pitäisi olla koulukohtaisesti niinku suodattamalla saada...</i> <i>Eli meidän pitäisi pystyä porautumaan sitten ihan niinku koulutasolle.</i> <i>semmoinen niinku alueellinen tieto riittää, mutta kyllä se aika usein sitten vaatii sen, että meidän täytyy ihan niinku koulukohtaisesti mennä katsomaan jotain asiaa</i> <i>ylipäättänsä niinku mitä mä mietin siinä työssä niin on se mun alueen koulujen tilanne.</i> <i>semmoisen tosiaan kokonaiskuvan siitä alueen tilanteesta</i>	Koulukohtaista tietoa tarvitaan. Koulukohtaisen tiedon saatavuus. Alueellinen tieto koulujen tilanteesta. Koulujen tilanne alueella. Alueen tilanne	Koulu- ja aluekohtainen tieto.

Taulukko 2. Koulu- ja aluekohtainen tieto teeman muodostuminen

Fasilitoidut arviointikeskustelut

Terveystenhoitajille ja esihenkilöille pidetyt fasilitoidut arviointikeskustelut tallennettiin ja litteroitiin. Terveystenhoitajien arviointikeskustelusta aineistoa syntyi 17 sivua Calibrin fonttikoolla 11, riviväli 1,15. Esihenkilöiden keskustelun aineisto oli 18 sivua Calibrin fonttikoolla 11, riviväli 1,15.

Arviointikeskustelujen tallenteet kuunneltiin huolellisesti ja korjattiin ilmaukset, jotka olivat epäselviä. Litteroitu aineisto anonymisoitiin eli poistettiin tunnistetiedot. Aineistosta pyrittiin löytämään mahdolliset kehitysideat, muutostoiveet ja muut ajatukset, jotka vastaavat kehittämiskysymyksiin. Arviointikeskusteluiden aineisto ei mahdollistanut teemoittelua. Muutos- ja kehitysehdotuksia tehtyyn lomakkeeseen ja sen kulkuprosessin malliin ei tullut esiin.

7 Kehittämistyön tulokset

7.1 Työpajojen tulokset

Työpajoihin osallistuneet terveydenhoitajat kaipaivat digitaaliselle lomakkeelle rakennetta, joka ohjaa **ilmoittamaan oikeita asioita**. Nykyinen ilmoituslomake koettiin haastavaksi, koska se sisältää niin sanottuja vapaan tekstin kenttiä. Lomake on mahdollista täyttää monella eri tavalla. Sisältö riippuu täysin kirjaajasta. Terveydellisten olojen valvonta työtehtävänä koettiin haastavaksi ja näiden koettiin ohjeistusten lisäksi lisäävän tukea tehtävään.

Digitaalisen lomakkeen toivottiin olevan yksityiskohtaisempi ja tarjoavan ohjaavia vaihtoehtoja aiheista, joista terveydellisten olojen valvontailmoitus kuuluu tehdä. Nykyisessä lomakkeessa ohjaavuus on huomioitu sisäilmaan liittyvissä ilmoituksissa. Lomakkeen koettiin antavan kuvan, että sisäilmaan liittyvät ilmoitukset ovat ilmoitustyön keskiössä. Osallistujat kokivat, että digitaalisen lomakkeen valmiilla vaihtoehtoilla ohjattaisiin paremmin oikeaa kirjaamista. Ilmoituksia saatetaan joissakin kouluissa tehdä harvoin ja näin ilmoituksen kirjaaminen ei ole rutiininomainen tehtävä. Valmiiden vaihtoehtojen ajateltiin helpottavan myös uutta työntekijää tehtävässä. Työpajassa pohdittiin myös, tulisiko lomakkeen ohjata huomioimaan aihealueet, jotka ovat kolmen vuoden välein tehtävän kouluympäristön tarkastamisen teemat.

Nää on niin ympäröity. Jotenkin ne kohdat siinä, että niihin voi ihan kirjoittaa mitä mihinkin fiilispohjalta sillä hetkellä tuntuu.

Paljon enemmän noita vaihtoehtoja ja kanssa olisi semmoinen, että jos joku tekee ekaa kertaa niin se näkee että ai tämmöistäkin asioista voi tehdä tai mitä siinä THL:n jutussa siinä oli vaikka ja mitä niin että olisi ettei tää ole vaan mikään sisäilmalomake.

Osallistujien mielestä **lomakkeen rakenteisuus** nopeuttaa ja helpottaa kirjaamista. Osallistujat toivat esiin potilastietojärjestelmä Apotin rakenteisuuden hyödyt tarkastellessaan lomakkeen kirjaamista ja sen sujuvoittamista. Apotin käyttö on totuttanut ammattilaiset rakenteisuuden myötä lyhyeen ja napakkaan kirjaamiseen. Pikanäppäin toimintoa myös ehdotettiin, jossa Apotin toimintatavan mukaisesti t-kirjainta painamalla tunnistettaisiin ilmoituksen päivämäärä. Apotista tuttuja ominaisuuksia halutaan hyödyntää myös muissa työtehtävissä.

Digitaalisen lomakkeen rakenteisuudella osallistujat tarkoittivat erilaisia alasvetovalikoita ja rasti ruutuun -merkintöjä. Työajan säästymistä pidettiin tärkeänä perusteena sille, että kaikki kirjallinen työ olisi mahdollisimman nopeaa. Rakenteisuutta pidettiin myös tärkeänä työtä ohjaavana ominaisuutena.

Eli tämmöistä rasti ruutuun täyttämistä, mikä nopeuttaa.

Tässä on tottunut nyt tän apotin myötä klikkailemaan ja rakenteisiin.

Lomakkeelle haluttiin mahdollisimman vähän tekstin kirjaamista. Ilmoitusta voisi tarvittaessa täydentää aukeaviin tekstikenttiin.

Kirjaamisessa haluttiin välttää toistuvien asioiden uudelleen kirjaamista esimerkiksi koulun yhteystietoja. Samalla kuitenkin pohdittiin, että esimerkiksi koulujen ja niiden eri toimipisteiden määrä Helsingissä on suuri. Näin alasvetovalikoista saattaa tulla pitkiä ja raskaskäyttöisiä. Alueellisella jaolla ajateltiin saavutettavan hieman helpotusta koulun määrään. Osallistujien näkemykset perustuivat paljon heidän aiempiin ja nykyisiin käyttökokemuksiin muista järjestelmistä, joita työssään käyttävät esimerkiksi tilauksia tehdessään.

Digitaalinen lomake pysyvässä paikassa nähtiin ratkaisuna sille, että työtehtävien kannalta keskeiset lomakkeet olisivat aina samassa paikassa tuttujen jo käytössä olevien sähköisten työkalujen tapaan. Esimerkkinä näistä nousivat esiin käytössä olevat tilausjärjestelmät terveydenhoitajan työssä.

Lomakkeen löytämistä ajateltiin helpottavan myös se, että lomakkeen ulkoasussa hyödynnettäisiin värejä tai muuta visuaalisuutta, joka jättäisi paremman muistijäljen lomakkeen sijainnista. Samalta näyttävät, mustavalkoiset Word- lomakkeet koettiin haastaviksi muistaa ja erottaa toisistaan. Tämän koettiin vaikuttavan myös niiden löytämiseen.

Mun mielestä olisi tosi hyvä, että se löytyisi tosiaan sieltä työkaluista, että vähän niinku tehdään näitä vaikka bostitilauksia tai muutenkin...

... että jos se olisi jotenkin eri näköinen, että se jää mieleen... Joissakin kouluissa ilmoituksia saatetaan kirjata hyvinkin harvoin. Lomakkeen etsiminen koettiin aikaa vievänä ja haastavana.

Lomakkeen löytämisen helpottamiseksi on joillakin ollut tapana tallentaa lomake itselleen tulevia käyttökertoja varten. Näin käyttöön on päätynyt vanhentunut lomake päivitetyn

sijaan. Digitaalinen lomake varmistaisi aina voimassa olevan lomakkeen käytön ja takaisi näin myös yhtenäisemmän kirjaamiskäytännön.

Joo mäkin tiedätkö täytin pitkään sitä vanhaa lomaketta, kunnes just tää hallintoassistentti sieltä... laittoi mulle sitten kerran sähköpostiin että meillä on myös tällainen uudempi.

Digitaaliselle lomakkeelle toivottiin mahdollisuutta tallentaa pysyviä, toistuvasti ilmoituksiin kirjattavia tietoja, kuten koulun yhteystiedot tai omat yhteystiedot. Tätäkin ominaisuutta verrattiin nykyisiin järjestelmiin, joissa on mahdollisuus lisätä suosikkeja yleisesti käytettyihin valintoihin.

Tietoa ilmoituksen etenemisestä kaivattiin. Lomakkeen vastaanottajatahot ovat hyvin tiedossa. Lomakkeen kirjaamisen ja lähettämisen jälkeen koettiin, että tieto asian etenemisestä ei tavoita ilmoituksen tehnyttä terveydenhoitajaa. Työpajassa toivottiin mahdollisuutta saada digitaalinen ilmoitus, että ilmoituslomake on otettu vastaan ja on käsittelyssä.

Ilmoituksen tekemisen koettiin olevan hieman irrallinen tehtävä muusta työstä ja terveydellisten olojen valvonnan kokonaisuudesta. Terveydenhoitajat kokivat, että tehtyyn ilmoitukseen harvoin palataan. Esihenkilökokouksen muistiosta nähdään, että ilmoitus on käsitelty kouluterveydenhuollossa mutta ilmoitusten käsittelystä koululla terveydenhoitajat kuulevat harvoin mitään. Ilmoituksen vaikutuksia terveydenhoitajat seuraavat koululla muun työn ohessa. Tarvittaessa ilmoitus tehdään uudelleen.

Niin joku semmoinen kiittäus kiittäus että kiitos kiitos ja että se on lähtenyt eteenpäin.

...että onko just posti mennyt perille ja näin, mutta jos se olisi just digitaalinen niin olisi kiva että siitä tulisi edes joku että siitä olisi vaikka joku täppä muuttuisi vaikka vihreäksi että tietää että se on vastaanotettu ja sitten vaikka joku täppä että onko sille tehty jotain...

Työpajassa koettiin, että omien ilmoitusten tallentuminen olisi tärkeää. Jos samasta aiheesta olisi tarve tehdä uusi ilmoitus, voisi hyödyntää aiemmin tehtyä ilmoitusta. Jos ilmoituksen aihe olisi täysin sama, voisi saman ilmoituksen kopioida uuteen käsittelyyn. Alustalla voisi seurata myös käsiteltyjen ilmoitusten tilannetta. Terveydenhoitajan vaihtuessa olisi mahdollista palata aiempiin tehtyihin ilmoituksiin ja saada kuva koulun tilanteesta.

7.2 Ryhmähaastattelun tulokset

Ryhmähaastatteluun osallistuneet kokivat tärkeäksi saada **koulu- ja aluekohtaista tietoa** tehdyistä terveydellisten olojen valvontailmoituksista. Koulukohtaista tietoa on tarpeen koota muun muassa tilanteissa, joissa muut viranomaiset selvittävät koulun terveydellisten olojen tilannetta. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa sisäilmaan liittyvät selvitykset, joissa kartoitetaan tehtyjä toimenpiteitä.

Ilmoitusten dokumentoinnilla voidaan varmentaa, että terveydenhoitaja on toteuttanut lakisääteisen velvollisuutensa seurata kouluympäristöä ja ilmoittaa havaituista puutteista. Ilmoituksia toimitetaan esihenkilöille sähköpostitse ja sisäpostilla. Saapuneet ilmoitukset kootaan tällä hetkellä manuaalisesti erilliseen taulukkoon, josta saadaan koontitietoa erilaisia tilanteita varten.

Kerätään se kaikki realistinen tieto, että voidaan sanoa, että meidän terveydenhoitaja on toteuttanut lakisääteisen velvollisuutensa seurata tätä.

Kaupunkiympäristön toimiala pitää näitä erittäin arvokkaina näitä meidän sisäilmaan liittyviä ilmoituksia, eli he sen perusteella mitä näiltä tulee. He seuraa kouluittain ja sitten kun niitä alkaa tulla useampi... Että rupeaakin vähän tarkemmin koulun asioita selvittämään, eli he luottaa näihin meidän ilmoituksiin ja se on heille yksi tärkeä niinku tiedonlähde.

Aluekohtaista tietoa esihenkilöt kertoivat tarvitsevansa esimerkiksi henkilöstöjohtamisen näkökulmasta. Valvottavat koulun työtilat ovat myös kouluterveydenhoitajan työympäristö. Tähän katsottiin olevan tärkeä kiinnittää huomiota, vaikka terveydenhoitajan työtilat kuuluvat erikseen työsuojelun piiriin. Jos kouluilla esimerkiksi esiintyy poikkeuksellisen paljon huolta koululaisten sisäilmaoireilusta saattaa tällä olla vaikutusta myös ammattilaisen kuormittumiseen tilanteen selvittelyssä ja huoltajayhteistyössä. Myös tällaisesta henkilöstönäkökulmasta esihenkilöt katsovat ilmoituksia.

...mitä se tarkoittaa sitten ehkä meidän niinku oman toiminnan näkökulmasta meidän niin kun hallinnon velvollisuudesta olla tietoisia mitä koululla tapahtuu tai missä niinku työsuojelullisesti työterveyshuollolle näkökulmasta, että missä ympäristössä meidän niinku porukkamme toimii...

Ja sitten toki miettii siinä terveydenhoitajan kuormittumista.

Esihenkilöt seuraavat saapuneiden **ilmoitusten aiheita ja määriä** ja hyödyntävät kerättyä tietoa erilaisissa tilaisuuksissa, joissa ilmoitettuja aiheita käsitellään eri yhteistyötahojen

kanssa. Sisäilmaan liittyvät haasteet ovat esimerkki aiheista, josta tietoa ajoittain tarvitaan.

esimerkiksi kun järjestettiin tämmöistä vanhemmille tämmöistä infoa, tilaisuutta liittyen just koulun sisäilma asioihin, niin tavallaan siinä vaiheessa mä pystyin katsomaan sen koosteen, että kuinka paljon niitä terveydellisten olojen valvontailmoituksia se, että kyseiseltä koululta oli tullut niitä asioita ne koski kuinka montaa ihmistä, minkälaisia tiloja ja tavallaan pystyy niistä siten tekemään semmoisen koosteen.

Jotta ilmoitusten aiheet olisivat helposti koottavissa, pohdittiin nykyisen ilmoituslomakkeen kirjaamista ja muutostarpeita. Ilmoitettavien aiheiden ja asioiden lisääminen valmiiden vastausvaihtoehtojen muodossa ajateltiin ohjaavan terveydenhoitajan ilmoitustehtävää. Samalla se mahdollistaisi yksityiskohtaisemman digitaalisen koontitiedon sujuvoittamaan esihenkilötyötä.

Haastattelussa tuli esiin, että koulun sisäilmaan ja siisteyteen liittyviä ilmoituksia tehdään tällä hetkellä eniten. Keskustelussa nousi esiin myös tarve yhteisesti tarkentaa, kuuluuko terveydenhoitajan työtilassa havaitut puutteet ilmoituksen piiriin.

Joo itse mietin sitä, että tavallaan että että jos se auttaa, että siellä on ikään kuin täkynä muitakin asioita kuin se sisäilma, että jos se ohjaisi terveydenhoitajaa, niin kun helpottaa sen terveydenhoitajan työtä ja me ikään kuin voidaan ajatella että sieltä löytyy jotain pääluokkia, että siellä on selvästi näitä ja näitä. Että jos se ohjaa niinku tavallaan parempaan kirjaamiseen tai raportointiin.

Tiedonkulkua eri tahoille pidettiin tärkeänä ilmoitusprosessin digitalisoinnissa. Terveydellisten olojen valvonta on kouluterveydenhuollon lakisääteinen tehtävä. On tärkeä huomioida, että kokonaisuutena tehtävä ja korjaustoimenpiteet ovat monialaista yhteistyötä. Eri tahoilla on omat vastuualueensa. Kouluterveydenhuollon keskeinen tehtävä on ilmoittaa havainnoista. Tulevaisuuden kehitystarpeena tuli esiin, että tieto kulkisi suoraan tarvittaville tahoille ja yhteistyökumppaneille. Näin kouluterveydenhuollon tiedon kokoamistehdä vähenisi.

Tää pitäisi olla semmoista että jos me sähköisesti ajateltaisi niin silloin se sähköisyys olisi niin että se lähtisikin tarpeeksi monelle taholle.

Esihenkilöiltä nousi tarve myös digitaalisessa prosessissa saada heräte vastaanotetusta ilmoituksesta. Keskustelua herättivät myös tilanteet, jolloin samasta koulusta saadaan

useita ilmoituksia samasta aiheesta. Mahdollisuus saada tästä erillinen heräte olisi hyvä, jolloin asiaan osattaisiin tehokkaammin kiinnittää huomiota. Erilaisia värikoodeja pohdittiin merkinä siitä, että tietyn koulun tietyn aiheen ilmoitukset ovat lisääntymässä.

nyt on näin paljon tullut, joka toimisi semmoisena herätteenä, että hei, nyt tätä pitää tutkia enemmän.

Sekin olisi mun mielestä hyvä ja sitten sieltä että sieltä tulisi sähköinen heräte että on tehty ilmoitus ylipäänsä.

7.3 Fasilitoitujen arviointikeskustelujen tulokset

Terveystenhoitajien arviointikeskustelussa käytiin läpi digitaalisen lomakkeen ja sen kulkuprosessin malli. Terveystenhoitajat kokivat lomakkeen täyttävän ne tarpeet ja toiveet, joita työpajoissa olivat tuoneet esiin.

Lomakkeen koettiin olevan selkeä. Sen koettiin hyvin ohjaavan ilmoitustehtävässä. Myös täyttämisen nopeutta pidettiin hyvänä. Lomaketta pidettiin myös helppokäyttöisenä.

just semmonen mitä siinä työpajassa noita ehdotuksia olikin niin kaikki on tossa. Toi näyttää tosi toimivalta. Ei olisi mitään muutettavaa edes.

olen ihan vaikuttunut miten tää on niinku selkeä ja ohjaa eteenpäin... olisi jotenkin tosi paljon matalampi kynnyks tämmöistä täyttää kuin sitä vanhaa...

Arvioinnissa keskusteltiin vielä valinnasta, mitä koulua ilmoitus koskee. Tämä oli jäänyt työpajoissa vähemmälle huomiolle. Joillakin kouluilla on useita toimipisteitä. Lomakkeella toivottiin olevan erikseen valittavissa kaikki toimipisteet. Kouluissa, joissa on useita toimipisteitä, tulisi terveystenhoitajan aihetta tarkemmin kuvatessaan kirjata mitä koulun toimipistettä ilmoitus koskee. Laajemman valikon katsottiin sujuvoittavan terveystenhoitajan työtä.

Terveystenhoitajien mukaan myös lomakkeen digitaalinen kulkuprosessin malli kuvasi tarvetta, jonka olivat työpajoissa tuoneet esiin. Lomake tulisi löytyä helposti, lähettää helposti ja ilmoitusten käsittelyä on hyvä päästä seuraamaan. Muutostoiveita lomakkeeseen tai kulkuprosessiin ei tuotu esiin.

Esihenkilöiden arviointikeskustelussa lomakkeen ominaisuuksia ja sisältöä pidettiin hyvinä. Lomakkeelle lisättyä uutta kysymystä pidettiin tärkeänä tehtävän seurannan kannalta. Lomakkeen sisältöön ei koettu tarvittavan muutoksia. Ilmoitusaiheiden rakenteisia vaihtoehtoja koulun ulkotiloja koskien pohdittiin mutta muutosehdotuksiin ei keskustelussa kuitenkaan päädytty.

...musta on tosi kivoja elementtejä ja on fiksua esimerkiksi että mitä toimenpiteitä että onko tehty toimenpiteitä....

Kouluterveydenhuollon osalta ilmoitusprosessi on selkeä. Ilmoituksen vastaanottajia tähän asti ovat olleet esihenkilöt. Lomakkeen kulkuprosessi herätti keskustelua monialaisen yhteistyön näkökulmasta. Tulevaisuuden kannalta ajateltiin, että ilmoituksen saapuneesta lomakkeesta voisi ottaa vastaan esihenkilön lisäksi hallintoassistentti, joka nykyiselläänkin tarvittaessa auttaa koontien tekemisessä. Myös muiden tahojen roolia ilmoitusten vastaanottajana pohdittiin. Esimerkiksi sisäilmaa koskevien ilmoitusten osalta lomakkeen kulkuprosessin laajentamista pohdittiin siten, että kaikki asianomaiset näkisivät ilmoitukset yhteisestä tallennuspaikasta.

...loistava että tää menisi niinku kaskoon ja sitten kun rehtori on asialle jotain tehnyt...

...voisi niinku kuka vaan käydä oma-aloitteisesti sieltä katsomassa...

8 Digitaalisen ilmoituslomakkeen – ja prosessin malli

Tässä kehittämistyössä tehtiin terveydellisten olojen valvontailmoitus -lomakkeen (Liite 10) ja sen kulkuprosessin digitaalinen malli. Malli toteutettiin työpajojen ja teemahaastattelun aineiston perusteella. Kehittämistyöntekijä taulukoi työpajoissa esiin nousseet kehitysideat ja niitä täydennettiin ryhmähaastattelusta esiin nousseilla tarpeilla (Liite 11). Lomakkeen ja prosessin malli viimeisteltiin arviointikeskusteluissa esiin tulleiden ideoiden ja tarpeiden pohjalta. Lomakkeen mallinnus lomake tehtiin Webropol- työkalulla.

Ilmoituslomakkeella toteutetaan ja dokumentoidaan kouluterveydenhuollon lakisääteistä tehtävää seurata kouluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta sekä hyvinvointia ilmoittamalla havaituista puutteista. Digitaalinen lomake ohjaa terveydenhoitajaa ilmoituksen kirjaamisessa ja on aiempaa lomaketta nopeampi täyttää ja lähettää. Vastaanottajille lomake lähetetään automaattisesti ja se tallentuu yhteiselle alustalle, josta tarvittavaa tietoa saadaan koottua ilman manuaalista työtä.

Terveydellisten olojen valvontailmoitus -lomake

Kehitetty digitaalinen lomakemalli on rakenteinen. Rakenteisuus lomakkeeseen on toteutettavissa rasti ruutuun valinnoilla ja alasvetovalikoilla. Rakenteisuus ohjaa kirjaamista ja nopeuttaa sitä. Lomake ohjaa valitun vastauksen perusteella vastaamaan seuraavaan kysymykseen tai pyytää antamaan lisätietoja tehdystä valinnasta. Näin ilmoitusta kirjaavan ei ole tarpeen arvioida, mitä kohtia lomakkeesta kuuluisi täyttää. Lomakkeen rakenteiset vastaukset mahdollistavat tiedon kokoamisen myös esihenkilötyön tarpeisiin.

Vapaalla tekstillä täydennetään tietyissä kysymyksissä ilmoitettavan asian yksityiskohtia. Vapaan tekstin osioihin lisätyt niin sanotut ohjetekstit ohjaavat kirjaamisen sisältöä. Ohjeteksteillä voidaan tukea ilmoitusten yhtenäistä kirjaamista ja sisältöä.

Ilmoituslomakkeen kulkuprosessi

Terveydenhoitaja kirjautuu kaupungin intraan, jossa on linkki täytettävään ilmoituslomakkeeseen. Lomake täytetään ja lähetetään lomakkeessa olevalla lähetä-painikkeella. Lähetäjä saa kuittauksen lomakkeen onnistuneesta lähettämisestä. Lomakkeelle kirjatut vastaanottajat, terveydenhoitajan esihenkilö ja ilmoitusta koskevan koulun rehtori saavat sähköpostiin herätteen saapuneesta lomakkeesta. Lomake tallentuu yhteiselle alustalle, jossa vastaanottaja voi lukea saapuneen ilmoituksen. Terveydenhoitajilla, esihenkilöillä ja koulun rehtoreilla on pääsy lomakkeiden tallennusalueelle. Aiemmin tehtyjä ilmoituksia on mahdollista tarkastella ja tietoja voidaan suodattaa koulu – ja aluekohtaisesti sekä ilmoitetun aiheen mukaan. Ilmoitus on mahdollista kuitata käsittelyyn otetuksi, jolloin ilmoituksen

tehnyt terveydenhoitaja tietää asian edenneen. Ilmoitusprosessin digitaalinen malli kuvataan kuvassa 5.

Kuva 5. Ilmoitusprosessin digitaalinen malli.

9 Pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli mallintaa terveydellisten olojen valvonnan ilmoituslomakkeen -ja prosessin digitalisointi. Tavoitteena oli digitalisoinnin avulla sujuvoittaa terveydenhoitajan ilmoitustehtävää sekä esihenkilöiden tapaa vastaanottaa, käsitellä ja säilyttää ilmoituksia. Kehittämistyönä mallinnettu digitaalinen lomake ja ilmoitusprosessi vastasivat kehittämiskysymyksiin, millainen digitaalinen ilmoituslomake ohjaa terveydenhoitajaa jatkuvan valvonnan ilmoituksen tekemisessä ja millainen digitaalinen lomake ja yhteinen tallennusalue tukee esihenkilöä terveydellisten olojen valvontaan liittyvässä johtamistyössä?

Kehittämistyössä terveydenhoitajilla oli selkeä näkemys siitä, millaiset digitaalisen lomakkeen ominaisuudet sujuvoittavat omaa tehtävää. Suomi kokonaisuudessaan on edelläkävijä digitaalisten palveluiden käyttäjänä EU:n alueella ja suomalaisilla on Euroopan komission (2022, 14, 66) mukaan parhaat digitaaliset taidot, kun verrataan muihin EU:n jäsenvaltioihin. Kehittämistyöhön osallistuneet peilasivat ajatuksiaan ja tarpeitaan myös Apotin rakenteisuuteen ja kirjaamisen nopeuteen. Rakenteisuus on Apotin keskeinen ominaisuus, jossa kirjaamista korvaavat valikoista valittavat vaihtoehdot. Rakenteisuus tuottaa pitkällä aikavälillä tietoa ammattilaisille itselleen ja raporteille. (Apotti 2023b).

Kehittämistyöhön osallistuneilla näkyi selvä osaaminen ja motivaatio kehittää työtehtäviään digitalisoinnin avulla. Osallistujat tunsivat hyvin oman työnkuvansa. Työn kuormittavuuden vuoksi kaikki aikaa säästävät kehittämistoimet ja uudet toimintamallit ollaan valmiita ottamaan käyttöön. Gjellebaekin ym. (2020, 6) mukaan on tärkeää, että työntekijät tunnistavat digitaalisuuden sekä teknologian tuomat edut omaan työhön. Työskentelyssä näkyi terveydenhoitajien ymmärrys siitä, miten digitalisoimalla työtehtäviä vapautetaan aikaa muuhun työhön. Digi- ja väestövirasto (2022b, 8) kuvaa digirohkeuden tarkoittavan rohkeutta kokeilla ja käyttää digitaalisia työkaluja mutta myös edistää omaa osaamistaan niiden käytössä. Digirohkeuden puute saattaa aiheuttaa kielteistä suhtautumista digitaalisia työkaluja kohtaan.

Kaksi samansisältöistä työpajaa tuotti hyvin yhteneväistä ja toisiaan vahvistavaa näkemystä. Osallistujien ajatukset olivat yhteneviä tai täydensivät sopivasti toisiaan. Tätä voitiin hyvin hyödyntää lomakkeen kehittämisessä. Keskustelua ja pohdintaa eniten herättivät lomakkeen sisältö ja sinne nostettavat ilmoitusten aiheet. Kouluympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin valvonta on monialaista osaamista ja yhteistyötä vaativa laaja tehtävä (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 7). Työpajoissa tuli esiin tehtävän haasteet ja

laajuus ja sen sisällön ymmärtäminen voi vaihdella henkilön mukaan. Työntekijät toivat esiin tarpeen paremmin perehtyä ja tulla perehdytetyksi aiheeseen. Terveydellisten olojen valvonta tehtävänä on suuri kokonaisuus, jossa osallisina on eri ammatteihin ja eri toimialoihin liittyviä henkilöitä.

Esihenkilöiden ryhmähaastattelulla täydennettiin lomaketta. Haastattelussa tuli esiin erilaisia näkökulmia esimerkiksi siitä, millaisissa tilanteissa esihenkilöt hyödyntävät ilmoituksista saatua tietoa. Ilmoitusten tuottamaa tietoa hyödynnetään niin henkilöstöjohtamisen ja työhyvinvoinnin kuin lakisääteisen valvontatehtävän tarpeisiin. Myös muille yhteistyötahoille kootaan tietoa. Digitaalisilla palveluilla on tärkeä kerätä, tuottaa ja järjestää tietoa tukemaan palvelua (Pennanen ym 2023, 43). Tiedolla johtaminen mahdollistaa resurssien kohdentamisen suunnitelmallisesti sinne, missä sille on eniten tarvetta (Sote-uudistus.).

Lomakkeelle nostettiin kehittämistyössä lopulta niin sanonut suuremmat ilmoitusluokat, kuten koulun sisätiloja ja koulun ulkotiloja koskevat ilmoitukset. Näiden katsottiin riittävästi ohjaavan ilmoittamisessa. Koulun sisätilojen alle eriteltiin muutamia yksityiskohtaisempia aiheita, kuten sisäilma, josta ryhmähaastattelun mukaan on tarve saada erillistä tietoa. Lisäksi lomakkeelle nostettiin ryhmähaastattelussa esiin nousseita aiheita, joista yleisimmin ilmoitetaan, kuten koulutilojen siisteys. Vapaalla tekstikentällä jätettiin mahdollisuus täydentää ilmoitettavia tietoja.

Lomakkeen löydettävyyttä haluttiin helpottaa pysyvällä paikalla. Digitaalinen lomake takaa aina myös viimeisimmän lomakeversion käytön. Työpajoissa tuotiin esiin tarve tietää, miten ilmoitettu asiaa etenee. Ilmoitusprossiin kokonaisuutena kaivattiin ominaisuuksia, joilla jokaisen siihen kuuluvan henkilön rooli on läpinäkyvämpi. Terveystenhoitajat halusivat omasta ilmoituksesta digitaalisen kuittauksen, että lähettäminen on onnistunut. Lakisääteiseen työhön suhtaudutaan vastuullisesti ja halutaan tehdä työ huolellisesti loppuun asti ja saada vahvistus tehtävän loppuunsaattamisesta. Vuonna 2017 on julkaistu terveydenhoitajan eettiset suositukset, jotka auttavat ammatin velvoitteiden ymmärtämisessä sekä ammatin salilman vallankäytön rajoitteissa. Eettisten periaatteiden ymmärrys on osa ammatillista kehittymistä ja vastuunkantoa omasta työstä. (Terveystenhoitajaliitto 2016.)

Ryhmähaastattelussa työtehtävän digitalisoinnin rinnalla nousi tarkasteluun koko prosessi ja siihen liittyvien tahojen vastuut ja työnjako. Tiedonkulkua eri yhteistyötaholle olisi hyvä tehostaa ilman, että kenenkään tarvitsee koota erikseen tietoa. Digitaalinen ilmoitusprosessi mahdollistaisi tiedonkulun kaikille sitä tarvitseville osapuolille. Tehtävien digitalisoinnissa keskeisenä tavoitteena voidaan pitää toiminnan uudistamista hyödyntämällä tietoa ja sähköisiä palveluja. Pelkkä nykyisen toimintatavan sähköistäminen ei ole riittävää.

Digitalisoinnin avulla saadaan myös koottua tietoa, jota voi hyödyntää tiedolla johtamiseen. Tiedonkulku yli sektorirajojen on myös tärkeää. (Seppälä & Puranen 2019, 66, 73.)

9.2 Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu

Tämä kehittämistyö tehtiin huomioiden hyvä tieteellinen käytäntö. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on tästä laatinut ohjeen suomalaisen tiedeyhteisön kanssa. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus, jotka koskevat sekä tulosten tallentamista, esittämistä että arviointia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.) Tutkimuksen eettisyys ja laadukas tutkimus ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Tutkimuksen tulee olla laadukkaasti tehty tutkimussuunnitelmasta alkaen. Valittu tutkimustapa on oikea ja raportointi tehdään huolellisesti. Asianmukaisilla viittauksilla kunnioitetaan muiden tekemiä tutkimuksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149; Kettunen ym. 2019, 7–10.) Tässä kehittämistyössä on noudatettu LAB - ammattikorkeakoulun viittausohjeita. Kehittämistyö toteutettiin tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Kehittämistyön tekijä haki tutkimusluvan opinnäytetyön suunnitelman hyväksymisen jälkeen Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta organisaation ohjeiden mukaisesti (Liite 12). Työelämäyhdys henkilön kanssa käytiin suunnitelma läpi ennen tutkimusluvan hakemista.

Tietosuojalaki (1050/2018) suojaa tutkimukseen osallistuvia henkilöitä. Tutkittavien henkilötiedot eivät saa paljastua eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. Tutkimus perustuu tutkimussuunnitelmaan ja sillä on oltava vastuuhenkilö. Tälle kehittämistyölle tehtiin tietosuojaseloste, joka toimitettiin työpajoihin ja teemahaastatteluun osallistuville luettavaksi. Tietosuojasetus (EU 679/2016) velvoittaa kertomaan tutkittaville henkilötietojen käsittelystä. Informaatio annetaan suullisesti ja kirjallisesti. Tutkijalla on velvollisuus dokumentoida annettu informointi. Tässä kehittämistyössä syntyi tunnistetietoja, joita olivat osallistujien nimet ja sähköpostiosoitteet, allekirjoitetut suostumuslomakkeet sekä Teams tallenteet.

Kehittämistyöhön osallistuminen oli vapaaehtoista ja se tuotiin esiin kutsukirjeissä. Työpajakutsu lähetettiin kaikille kouluterveydenhuollon terveydenhoitajille. Vapaaehtoisia osallistujia pyydettiin ilmoittamaan osallistumisestaan vain kehittämistyöntekijälle, ei vastaamalla laajalla jakelulla välitettyyn kutsuun. Näin varmistettiin, etteivät osallistujiksi ilmoittautuneita tunnisteta työyksikössä. Ryhmähaastatteluun kutsut lähetettiin henkilökohtaisesti kutsutuille.

Kehittämistyön tavoite ja tarkoitus kerrottiin kutsukirjeessä ja se kerrattiin vielä työpajojen ja teemahaastattelun alussa. Työpajojen, teemahaastattelun ja arviointikeskustelujen alussa kerrattiin myös osallistumisen vapaaehtoisuus ja muistutettiin tallentamisesta. Näin varmistettiin, että osallistujat ovat näistä tietoisia. Osallistujien tietoinen suostumus on osa eettisyyttä ja suostumuksella varmistetaan tutkimukseen osallistuvalla olevan riittävästi tietoa tutkimuksesta, johon on luvannut osallistua (Holloway & Wheeler 2010, 62). Hirsjärven ym. (2009, 24–25) mukaan tutkittavaan aiheeseen perehtyminen sekä osallistuvien vapaaehtoisuus ovat osa eettistä toimintaa. Ojasalon ym. (2014, 48) mukaan kehittämistyöhön osallistuvien on tiedettävä mihin he osallistuvat ja mitä kehitetään tai tutkitaan. Myös tavoitteiden ja heidän roolinsa tulla olla selkeästi tiedossa.

Kehittämistyössä aineistonkeruumenetelminä käytettiin osallistavia työpajoja sekä ryhmähaastattelua, jotka tallennettiin. Myös arviointikeskustelut tallennettiin. Tallenteet käsiteltiin tietoturvallisesti ja niitä käsitteli vain kehittämistyöntekijä. Litteroidut tekstit tarkistettiin ja anonymisoitiin heti tallentamisen jälkeen poistamalla nimet tekstistä. Litterointien tulosteet säilytettiin lukollisessa kaapissa, johon vain kehittämistyöntekijällä oli pääsy. Kehittämistyöhön osallistuneiden terveydenhoitajien ja esihenkilöiden henkilöllisyys ei tullut missään vaiheessa prosessia esiin. Litteroidut tekstiaineistot, suostumuslomakkeet ja työpajasta syntynyt muu tekstimateriaali hävitettiin tietoturvallisesti opinnäytetyön valmistuttua. Mallin arviointia varten järjestetyt arviointikeskustelut pidettiin erikseen terveydenhoitajille ja esihenkilöille. Näin varmistettiin, että kehittämistyöhön osallistujien anonymisuus säilyi myös terveydenhoitajien ja esihenkilöiden välillä.

Uskottavuus, siirrettävyys, vahvistettavuus ja reflektiivisyys ovat käsitteitä, joiden kautta voidaan arvioida laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Uskottavuus tarkoittaa, että tutkimustulokset vastaavat tutkimukseen osallistuneiden käsitystä tutkittavasta ilmiöstä. Uskottavuutta parantaa myös tutkijan perehtyneisyys aiheeseen. Siirrettävyydellä tarkastellaan, olisiko samalla tavalla toteutetulla tutkimuksella mahdollista saada aikaan samanlaisia tuloksia, jos se olisi toteutettu toisessa ympäristössä. Laadullisen tutkimuksen vahvistettavuus tarkoittaa tutkimusprosessin dokumentointia, jolloin sen kulkua on mahdollista seurata. Oleellista on kuvata, miksi tietyt valinnat on tehty ja mitä muita vaihtoehtoja olisi ollut valittavissa. Perusteluilla tutkija osoittaa menetelmien osaamista ja hallintaa tutkimustyössä. Reflektiivisyys laadullisessa tutkimuksessa on tutkijan tekemää tarkastelua, jossa yhdistetään aiempia esitietoja uusiin havaintoihin. Kehittämistyöntekijän puolueeton työskentely on tärkeää. (Kylmä & Juvakka 2007; Kananen 2017, 71; Tuomi & Sarajarvi 2018, 151, 160.)

Kehittämistyöhön osallistuneilla oli hyvä käytännön työkokemus tarkasteltavasta aiheesta. Myös kehittämistyöntekijällä on pitkä työkokemus kouluterveydenhuollon tehtävistä.

Pohdittavaksi jää, olisiko digitaalisen lomakkeen malli ollut yksityiskohtaisempi, jos työpajoja olisi pidetty kaksi erilaista, joissa työpajat olisivat jatkaneet toistensa tekemää työtä. Kahden työpajan kehittämisajatuksat toisaalta olivat pitkälti samanlaisia, joten on mahdollista, että lopputulokseen erilainen työpajatyöskentely ei olisi tuonut merkittävää muutosta. Fasilitoiduissa arviointikeskusteluissa oli kuitenkin vielä mahdollista tuoda esiin muokkausehdotuksia. Arviointikeskusteluihin osallistuttiin aktiivisesti muutamaa poissaoloa lukuun ottamatta. Arviointikeskustelut pidettiin erikseen terveydenhoitajille ja esihenkilöille. Tällä valinnalla haluttiin varmistaa anonymius. Kehittämistyön lopputulokseen olisi voinut vaikuttaa yhteinen arviointikeskustelu, jossa terveydenhoitajien ja esihenkilöiden yhteisellä ideoinnilla olisi saatettu saada erilaisia tuloksia. Kehittämistyöhön osallistuneilla oli paljon näkemystä työtehtävien digitalisoinnista ja sillä saavutettavista hyödyistä. Kehitettävä aihe on lakisääteinen ja koskee valtakunnallisesti kaikkia hyvinvointialueita, jotka tuottavat kouluterveydenhuollon palveluita. Kehittämistyön tulokset voisivat siis olla siirrettävissä muillekin hyvinvointialueille.

Tutkimusprosessin eri vaiheiden dokumentoinnilla voidaan todeta jo tehdyt ratkaisut ja arvioida niitä (Kananen 2017, 71). Kehittämisprosessi voidaan kuvata ja esittää visuaalisesti esimerkiksi kuviolla, joka esittää prosessin etenemisen. Kuvauksen avulla nähdään kehittämistoiminnan vaiheet, osallistujat, käytetyt menetelmät ja lopputulos. Prosessin vaiheet ja kuvaus tulee esittää selkeästi. (Salonen ym. 2017, 67–70.) Kehittämistyöntekijä piti päiväkirjaa läpi prosessin, joka mahdollistaa kehittämistyön eri vaiheiden arvioinnin. Päiväkirjamerkintöihin perustuen kuvattiin kehittämistyön prosessin eteneminen kehittämistyön raportoinnissa.

Kehittämistyöntekijä pyrki pysymään tutkijan roolissa läpi kehittämistyön. Ensimmäisistä työpajoista syntynyt aineisto oli laaja. Työpajoissa syntyi runsaasti keskustelua omasta roolista, yhteistyöstä, ohjeistuksista ja muista käytännöntyön kysymyksistä, jotka eivät vastanneet kehittämiskysymyksiin. Kehittämistyöntekijä olisi voinut työpajoissa hetkittäin tarkemmin rajata keskustelua, jolloin aineisto olisi voinut tuottaa enemmän vastauksia kehittämiskysymyksiin. Aiheen ulkopuolelle hetkittäin siirtyneen keskustelun voidaan katsoa johtuneen osallistujien ja kehittämistyöntekijän välisestä pitkästä työtoveruudesta.

Kehittämistyön luotettavuus on osa käyttökelpoisuutta, jota voidaan tarkastella ja arvioida sekä prosessia että tuloksia katsomalla. Luotettavan tiedon tulee olla myös käytännön työssä hyödynnettävissä. (Toikko & Rantalainen 2009, 123.) Kehittämisen kohteena ollut ilmoituslomake - ja prosessi ovat suoraan hyödynnettävissä käytännön työssä. Kehittämistyön aikana selvitettiin toteutusmahdollisuuksia olemassa olevilla digitaalisilla

työkaluilla. Löytyneet ratkaisut vahvistavat kehittämistyön hyödynnettävyyttä ja käytettävyyttä työelämässä.

9.3 Hyödynnettävyys ja jatkokehittämisisideat

Kehittämistyönä syntynyt lomakkeen digitaalinen malli on valmis käytännön kokeilulle. Lomake olisi hyvä rakentaa Helsingin kaupungin intrasta löydettäväksi ja sen kulkuprosessi tulisi digitalisoida. Toteutus vaatii yhteistyötä tietohallinnon osaajien kanssa.

Kehittämistyö rajattiin koskemaan kouluterveydenhuollon osuutta ilmoitusprosessissa. Koulujen rehtorit ovat kuitenkin keskeisessä roolissa vastaanottamassa tehtyjä ilmoituksia ja edistämässä selvitys- ja korjaustoimenpiteitä koululla. Uusi lomake ja sen kulkuprosessi tulisi testata. Kokeilussa olisi tärkeää olla mukana kaikki ilmoitusprosessiin kuuluvat henkilöt. Lomakkeen ja tallennusalueen testauksen voisi toteuttaa osassa Helsingin kouluja. Ennen kokeilua on tärkeä käynnistää yhteistyö koulutuksen – ja kasvatuksen toimialan kanssa ja esitellä uusi malli. Lomakkeelle lisättiin uutena ilmoittajaksi myös koululääkäri. Ennen ilmoitusprosessin digitalisointia tulisi käydä keskustelu myös lasten- ja nuorten lääkäripalveluiden kanssa. Yhteisesti suunnitellulla ja toteutetulla kokeilulla saataisiin tietoa, vastaako uusi lomake ja sen kulkuprosessi niihin tarpeisiin, joita kehittämistyön aikana nousi esiin ja mitä mahdollisia tarpeita muilla toimijoilla olisi. Kokeilulla ja yhteisellä tallennusalueella voidaan katsoa lisättävän yhteistyötä, sen läpinäkyvyyttä ja mahdollisesti myös selkiyttävän eri toimijoiden roolia prosessissa.

Aineiston keruussa tuli selvästi esiin terveydellisten olojen valvontatehtävän laajuus ja se, että sen sisältö ymmärretään hyvinkin eri tavalla henkilön mukaan. Terveystoimijoiden työpajoissa nousi esiin tarve, että ilmoitustehtävää ja aihetta kokonaisuudessaan olisi tarpeen käsitellä työyhteisössä. Terveystoimijan roolia tehtävässä tulisi tarkentaa. Tehtävän tiedetään olevan lakisääteinen mutta esimerkiksi ilmoituksen tekemisen jälkeiset vaihteet pohdituttivat. Tieto korjaustoimenpiteistä ei useinkaan saavuta terveystoimijaa. Terveystoimijat kaipaavat tarkennusta, mistä asioista ilmoitus tulisi tehdä ja tulisiko ilmoituksissa enemmän huomioida kolmen vuoden välein tehtävän kouluympäristön tarkastuksen aiheet kuten sosiaaliset suhteet koululla. Nykyisellään ilmoituslomakkeen on koettu antanut kuvan, että ilmoitus keskittyy sisäilma-asioihin. Nyt kehittämistyössä lomakkeen sisältöä hieman laajennettiin. Terveystoimijan työtilaa koskevien puutteiden osalta ei ole aivan selvää, onko asia terveydellisten olojen valvontaa vai työsuojelulle kuuluvaa asiaa.

Tulevaisuudessa voisi vielä pohtia, olisiko lomaketta tarpeen vielä entisestään kehittää vastaamaan kolmen vuoden välein tehtävän kouluympäristön tarkastuksen sisältöihin

hyödyntämällä tarkastuksen neljän aihepiirin sisältöjä. Näin tehdyillä ilmoituksilla voisi saada nykyistä tehokkaammin koontitietoa tarkastusta varten.

Myös esihenkilöiden ryhmähaastattelussa käytiin keskustelua rajauksesta, mitkä asiat ovat terveydellisten olojen valvontaa, ja mikä kuuluu työsuojelun piiriin. Terveystietojen työtila sijaitsee kouluympäristössä mutta on toisaalta myös tila, jossa oppilaatkin viettävät aikaa. Kuuluuko siis terveydenhoitajan huoneeseen liittyvät asiat ilmoituksen piiriin? Yhteinen näkemys ja linjaus sujuvoittaisi tehtävää. Ilmoitusaiheiden ja eri henkilöiden roolien selkiyttäminen voidaan katsoa yhdeksi keskeiseksi kehitystarpeeksi. Uuden digitaalisen ilmoitusprosessin esittelyn, kokeilun tai käyttöönoton yhteydessä olisi tehokasta ja luontevaa käydä läpi koko terveydellisten olojen valvonnan tehtävä, roolit ja vastuut.

Ryhmähaastattelussa esihenkilöt pohtivat koko ilmoitusprosessin laajentamista siten, että kouluterveydenhuolto ei toimisi tiedon kerääjänä ja toimittajana. Esimerkiksi kaupungin sisäilmatyöryhmälle ilmoitettavat sisäilmailmoitukset voisivat ohjautua suoraan lomakkeelle tehtyjen valintojen perusteella. Lomakkeen rakenteisuudella tällaisiin tarpeisiin olisi varmasti mahdollista hakea ratkaisuja. Ilmoitusprosessin laajeneminen nykyistä laajempaan monialaiseen yhteistyöhön vaatisi vielä lomakkeen yksityiskohtaisempaa tarkastelua, yhteistyötahojen nimeämistä ja digitaalisten ratkaisujen etsimistä. Tämän kaltainen kehityssuunta olisi hyvä keino vielä entisestään sujuvoittaa ja tuoda läpinäkyvyyttä prosessille ja siihen liittyville vastuunjaolle.

Helsingin kaupungin kouluterveydenhuollon palveluita tarjotaan myös yksityisissä ja valtion kouluissa, joissa kaupungin digitaaliset työkalut eivät suoraan ole hyödynnettävissä. Digitalisoitujen työtehtävien käyttöönoton tulisi olla tasavertaista myös näissä kouluissa.

Tulevaisuuden kehitystarpeeksi – ja ideaksi jää kouluympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukseen liittyvien kaikkien dokumenttien digitalisointi. Näin koko lakisääteinen tehtävä olisi yhteneväisesti tallennettavissa ja jatkuvuus turvattu henkilöstönkin vaihtuessa molemmilla toimialoilla.

Terveydellisten olojen valvonta on valtakunnallinen, lakisääteinen tehtävä. Toimiva digitaalinen ilmoitusprosessi olisi siis mahdollista laajentaa käyttöön myös muihin kuntiin ja kaupunkeihin. Helsingissä myös opiskeluterveydenhuollolla on käytössä sama ilmoitusprosessi ja -lomake. Tämä olisi heille käyttöönotettavissa samoilla kaupungin työkaluilla kuin kouluterveydenhuollossa.

Kehittämistyön aikana selvitettiin digiprojektipäällikön avulla kaupungilla olemassa olevien digitaalisten välineiden hyödyntämistä kehitettyyn malliin. Digitaalisen lomakkeen malli kehittämistyössä toteutettiin Webropol- työkalulla. Microsoft Forms- lomakkeen todettiin myös

taipuvan samoihin ominaisuuksiin mitä mallinnuksessa käytettiin. Tarkastelussa todettiin, että lomakkeen rakentaminen Forms – työkalulla mahdollistaisi Microsoft Listsin hyödyntämisen yhteisenä tallennusalueena. Ratkaisun todettiin vastaavan suurilta osin niihin tarpeisiin, joita kehittämistyössä nousi esiin. Alustalla tietoa on mahdollista suodattaa tiedolla johtamisen tarpeisiin sekä seurata ilmoitusten etenemistä ja käsittelyä. Myös herätteet toimivat toivotulla tavalla. Toteutus näillä työkaluilla käynnistettiin syyskuussa 2024.

Lähteet

Aivorihi. Innokylä. Viitattu 21.10.2023. Saatavissa <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/aivorihi>

Ala-Laurinaho, A., Tuomivaara, S. & Perttula, P. 2019. Järjestelmät hyötykäyttöön – opas osaamisen kehittämiseen järjestelmämuutoksessa. Työterveyslaitos. Helsinki. Viitattu 19.9.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138917/TTL_Jarjestel-mat-hyotykayttoon-opas_11-2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Rakenteisen kirjaamisen hyödyt näkyvät parhaiten pitkällä aikavälillä. Apotti tiedote. 2023a. Viitattu 1.9.2024. Saatavissa <https://www.apotti.fi/rakenteisen-kirjaamisen-hyodyt-nakyvat-parhaiten-pitkalla-aikavalilla/>

Apotti-järjestelmän tiedolla johtamisen ratkaisut mahdollistavat vaikuttavan toiminnan arjessa. Apotti tiedote. 2023b. Viitattu 20.1.2024. Saatavissa <https://www.apotti.fi/olemassa-olevat-tiedolla-johtamisen-ratkaisut/>

Charles, L., Xia, S., & Coutts, A. 2022. Digitalization and Employment: A Review. International Labour Organization. Viitattu 1.12.2023. Saatavissa https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_854353.pdf

Digitaalisen sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta. THL. Viitattu 15.1.2024. Saatavissa <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/digitaalisen-sosiaali-ja-terveydenhuollon-seuranta?redirect=%252Ffi%252Ftutkimus-ja-kehittaminen%252Ftutkimukset-ja-hankkeet%252Ftutkimukset-ja-hankkeet-aiheittain%252Ftiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla-tutkimukset-ja-hankkeet>

Digi- ja väestötietovirasto 2022a. Digitalisaatio. Digituen kehittäminen ja verkostotyön sanasto. Viitattu 16.9.2023. Saatavissa <https://uri.suomi.fi/terminology/digituki/concept-14>

Digi- ja väestövirasto 2022b. Digirohkea luottaa tulevaan. Digitaitoraportti 2022. Digi- ja väestötietovirasto. Viitattu 15.6.2024. Saatavissa <https://dvv.fi/documents/16079645/141915645/Digitaitoraportti+2022.pdf/4aef7918-6acd-b08b-12fb-f61739b2c8c7/Digitaitoraportti+2022.pdf?t=1669817591546>

Digi – ja väestövirasto. 2023. Digitaitoraportti 2023: Digi ensin, mutta ei yksin. Viitattu 9.7.2024. Saatavissa <https://dvv.fi/documents/16079645/141915645/Digitaitoraportti+2023.pdf/f7288a2c-d75b-7587-6038-880fa61df978/Digitaitoraportti+2023.pdf?t=1705916914546>

Digitalisaation johtaminen ja ammattilaisten odotukset. DigiFinland. Viitattu 4.12.2023. Saatavissa <https://digifinland.fi/toimintamme/omaolo-palvelu/omaolokasikirja/digitalisaation-johtaminen-ja-ammattilaisten-odotukset/>

De La Torre Sanclemente, A., Molina, R.G. & Valencia Y.V. 2019. Knowledge Management: Generating Value in Helathcare. Journal of Medical Systems Vol.43 (12), 1-2. Viitattu 28.11.2023 Saatavissa <https://link.springer.com/article/10.1007/s10916-019-1454-7>

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Euroopan parlamentti. Kohti digitaalista Eurooppaa. Viitattu 16.9.2023. Saatavissa <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/priorities/digitalisatio/20210414STO02010/kohti-digitaalista-eurooppaa>

European Commission 2022. Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. Thematic chapters. Viitattu 15.6.2024. Saatavissa <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>

Fasilitoitu arviointikeskustelu. Innokylä. Viitattu 21.10.2023. Saatavissa <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/fasilitoitu-arviointikeskustelu>

Frennert, S., Petersson, L. & Erlingsdottir, G. 2023. "More" work for nurses: the ironied of eHealth. BMC Health Servoces Research 23. Viitattu 9.7.2024. Saatavissa Saatavissa <https://doi.org/10.1186/s12913-023-09418-3>

Garcia-Perez, A., Ghio, A., Occhipinti, Z. & Verona, R. 2020. Knowledge management and intellectual capital in knowledge-based organisations: a review and theoretical perspectives. Journal of knowledge management vol. 24 no. 7, 1719–1754. Viitattu 9.9.2023. Saatavissa <https://www-emerald-com.ezproxy.saimia.fi/insight/content/doi/10.1108/JKM-12-2019-0703/full/pdf>

Gjellebaek, S., Svensson, An., Bjorkquist, C., Fladeby, N. & Grunden, K. 2020. Management challenges for future digitalization of healthcare services. Futures 124 (2020). 1–10. Viitattu 2.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1016/j.futures.2020.102636>

Haukijärvi, N., Kangas, A., Knuutila, H., Leino-Richert, E. & Teirasvuo, N. 2014. Tavoitteena aktiivinen ja työelämälähtöinen oppiminen. Turun ammattikorkeakoulun materiaaleja 91. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Haverinen, J., Keränen, N., Tuovinen, T., Ruotanen, R. & Reponen J. 2022. National Development and Regional Differences in eHealth Maturity in Finnish Public Health Care: Survey Study. JMIR Medical Informatics 10(8). Viitattu 1.12.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.2196/35612>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Heikkinen, H. 2018. Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 215–230. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helsingin kaupunki. 2019. Helsingin datastrategia. Viitattu 9.9.2023. Saatavissa https://digi.hel.fi/documents/248/Helsingin_kaupungin_datastrategia_LOPULLINEN.pdf

Helsingin kaupunki. 2021. Koulu- ja oppilaitosympäristön monialainen tarkastaminen – Yhteiskäytännöt. Viitattu 18.11.2023. Saatavissa rajoitetusti <https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/SOTEKouluterveydenhuollonohjeita/Jaetut%20asiakirjat/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=%2Fsites%2FSOTEKouluterveydenhuollonohjeita%2FJaetut%20asiakirjat%2FKouluterveydenhuollon%20ohjeet%2FKouluymp%C3%A4rist%C3%B6n%20terveellisuuden%20ja%20turvallisuuden%20edist%C3%A4minen&FolderCTID=0x01200095B61F2B186E174C9C998E2C1DA52EA6>

Helsingin kaupunki. 2022a. Sote-palvelujen toimipisteet. Viitattu 26.8.2023. Saatavissa <https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/kouluterveydenhuolto/yhteystiedot>

Helsingin kaupunki. 2022b. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan digisuunnitelma 2023–2025. Viitattu 20.12.2023. Saatavissa rajoitetusti <https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/Sotepe-Paatoksenteko/Kokousasiakirjat/Forms/Kansiokyma.aspx?id=%2Fsites%2FSotepe%2DPaatoksenteko%2FKokousasiakirjat%2FSotepe%20joryn%20kokousasiakirjat%2FLiite%201%2E%20Digisuunnitelma%202023%5F2025%5FFINAL%5F18%5F11%5F2022%2Epdf&parent=%2Fsites%2FSotepe%2DPaatoksenteko%2FKokousasiakirjat%2FSotepe%20joryn%20kokousasiakirjat>

Helsingin kaupunki. 2022c. M365-palveluiden käyttöönotto laajenee koko henkilöstölle. Helsingin kaupungin intra. Viitattu 7.12.2023. Saatavissa rajoitetusti <https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/Intra-Kaupungin-uutiset/SitePages/M365-palveluiden-k%C3%A4ytt%C3%B6n%C3%B6tto-laajenee-koko-henkil%C3%B6st%C3%B6lle.aspx?web=1>

Helsingin kaupunki. 2023a. Sote- tiedolla johtaminen: Laadukas tieto tukee päätöksentekoa. Viitattu 2.10.2023. Saatavissa rajoitetusti https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/:p:/r/sites/Sotepe-Terveysasemat-ja-sisatautien-poliklinikka/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc=%7BAE6A1E1B-3A66-4782-A163-

[D3A435C76ACF%7D&file=Sote-tiedolla%20johtaminen%20Pel-
tom%25u00e4ki%20Hanna.pptx&action=edit&mobileredirect=true](https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/Sotepe-Digitaaliset-palvelut/SitePages/Peso.aspx?web=1)

Helsingin kaupunki. 2023b. Sosiaali-, terveys – ja pelastustoimiala. Digitaaliset palvelut. Viitattu 28.9.2023. Saatavissa rajoitetusti <https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/Sotepe-Digitaaliset-palvelut/SitePages/Peso.aspx?web=1>

Helsingin kaupunki. 2023c. Digikehittämisen painopistealueet. Viitattu 21.10.2023. Saatavissa rajoitetusti <https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/Sotepe-Digitaaliset-palvelut/SitePages/Digikehitt%C3%A4misen-painopisteet.aspx>

Helsingin kaupunki. 2024. Terveystietäjän rooli ja tehtävät kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden seurannassa. Viitattu 1.5.2024 [https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/:p:/r/sites/SOTEKouluterveydenhuollonohjeita/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc=%7B433C71C7-7BEA-407C-9852-98BA548432CB%7D&file=Terveystiet%C3%A4j%C3%A4n%20rooli%20ja%20teht%C3%A4v%C3%A4t%20Koulu-
ymp%C3%A4rist%C3%B6n%20terveellisuuden%20ja%20turvallisuuden%20seurannassa.pptx&action=edit&mobileredirect=true](https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/:p:/r/sites/SOTEKouluterveydenhuollonohjeita/_layouts/15/Doc.aspx?sourcedoc=%7B433C71C7-7BEA-407C-9852-98BA548432CB%7D&file=Terveystiet%C3%A4j%C3%A4n%20rooli%20ja%20teht%C3%A4v%C3%A4t%20Koulu-
ymp%C3%A4rist%C3%B6n%20terveellisuuden%20ja%20turvallisuuden%20seurannassa.pptx&action=edit&mobileredirect=true)

Hietanen-Peltonen, M. & Korpilahti, U. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Terveystietä- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 3.12.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126936/URN_ISBN_978-952-302-505-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Holloway, I. & Wheeler, S. 2010. Qualitative Research in Nursing and Healthcare. Oxford, United Kingdom.

Hyppönen, H., Vänskä, J., Reponen, J., Lääveri, T., Keränen, N. & Heponiemi, T. 2018. Ammattilainen – potilastietojärjestelmät työn tukena. Viitattu 20.10.2023. Saatavissa <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/136767>

Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2021. Viitattu 19.9.2023. Saatavissa <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Häyrynen, K. 2020. Sähköiset palvelut tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tukena. Finnish Journal of EHealth and EWelfare, 12(1), Viitattu 11.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.23996/fjhw.90639>

Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. 2021. Haastattelut. Teoksessa Jaana, V. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 19.1.2024. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>

- Ilmarinen V. & Koskela, K. 2015. Digitalisaatio Yritysjohdon käsikirja. Helsinki: Talentum.
- Javadi, M. & Zarea, K. Understanding Thematic Analysis and its Pitfall. Journal of client care 1(1), 33-39. Viitattu 2.4.2024. Saatavissa https://www.researchgate.net/publication/307179806_Understanding_Thematic_Analysis_and_its_Pitfall
- Kallio, A. 2023. Litterointi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 27.3.2024. Saatavissa https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html
- Kananen, J. 2017. Kehittämistutkimus interventiotutkimuksen muotona-opas opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittajalle. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Jyväskylä. Juvenes Print.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenennettyyn tietoon. Hoitotiede. Vol. 25 (4), 291–301. Viitattu 6.6.2024. Saatavissa <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286/77409>
- Kantojärvi, P. 2012. Fasilitointi luo uutta. Helsinki. Talentum.
- Kho, J., Gillespie, N. & Martin-Khan, M. 2020. A systematic scoping review of change management practices used for telemedicine service implementations. BMC Health Services Research Vol. 20 (1), 815. Viitattu 14.4.2024. Saatavissa https://lut.primo.exlibris-group.com/permalink/358FIN_LUT/1hujimv/cdi_doaj_primary_oai_doaj_org_article_7f9c1d1d77424ec8b78c87d729582416
- Konttila, J., Siira, H., Kyngäs, H. , Lahtinen, M., Elo, S., Kääriäinen, M., Kaakinen, P., Oikarinen, A., Yamakawa, M., Fukui, S., Utsumi, M. & Mikkonen, K. 2019. Healthcare professionals' competence in digitalisation: A systematic review. Journal Of Clinical Nursing 28 (5-6). 745–761. Viitattu 1.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1111/jocn.14710>
- Kouluterveydenhuollon laatusuositus. Sosiaali – ja terveysministeriön oppaita 2004:8. Sosiaali – ja terveysministeriö. Kuntaliitto. Helsinki 2004. Viitattu 20.1.2024. Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72398/Opp200408.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kouri, P. & Seppänen, J. (2017). eHealth osaamisvaateet terveysalan ammattikorkeakoulukoulutuksessa. Finnish Journal of eHealth and eWelfare, 9(1). Viitattu 12.8.2024 Saatavissa <https://doi.org/10.23996/fjhw.60894>
- Kylmä, J.& Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. E-kirja. Helsinki. Edita Publishing Oy. Ellibs library.

Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023. THL. 2023. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely>

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019.

Leskelä, R-L., Haavisto, I., Jääskeläinen, A., Helander, N., Sillanpää, V., Laasonen, V., Ranta, T. & Torkki, P. 2019. Tietojohtaminen ja sen kehittäminen: tietojohtamisen arviointimalli ja suosituksia maakuntavalmistelun pohjalta. Valtioneuvoston selvitys – ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:42. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 3.12.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161659/42_19_Tulevaisuuden_tietojohtaminen.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Listenmaa, J. 2023. Laita tieto töihin – tiedolla johtamisen käsikirja. Helsinki: Alma Talent.

Mesko, B. & Györfy, Z. 2019. The Rise of the Empowered Physician in the Digital Health Era: Viewpoint. Journal of Medical Internet Research 2019; 21(3):e12490. Viitattu 3.1.2024. Saatavissa <https://www.jmir.org/2019/3/e12490/>

Microsoft. Microsoft Whiteboard. Viitattu 13.3.2024. Saatavissa <https://www.microsoft.com/fi-fi/microsoft-365/microsoft-whiteboard/digital-whiteboard-app>

Moilanen, S. 2022. Työelämä ja työt muuttuvat - yhteisöjen ja yksilöiden työhyvinvointi korostuu. Helsinki: Työturvallisuuskeskus. Viitattu 9.7.2024. Saatavissa <https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/11/Tyo%CC%88ela%CC%88ma%CC%88-ja-tyo%CC%88t-muuttuvat-yhteiso%CC%88jen-ja-yksilo%CC%88iden-tyo%CC%88hyvinvointi-korostuu.pdf>

Nadav, J., Kaihlanen, Anu-M., Kujala, S., Laukka, E., Hilama, P., Koivisto, J., Keskimäki, I. & Hepomäki, T. 2021. How to Implement Digital Services in a Way That They Integrate into Routine Work, Qualitative Interview Study Among Health and Social Care Professionals. Journal Of Medical Internet Research 23 (12.) 1–13. Viitattu 3.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.2196/31668>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro Oy.

Opinnäytetyön ohje (1.9.2023) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto. LAB- ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.4.2024. Saatavissa rajoitettusti https://elab.lab.fi/sites/default/files/category-page/2023-09/LAB_opinn%C3%A4ytety%C3%B6_ohje_YAMK_030923_P%C3%84IVITETTY.pdf

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Pekkanen, J., Hyvärinen, Anne., Sainio, M., Erhola, M., Haahtela, T., Haverinen-Shaughnessy, U., Haukipuro, K., Jalkanen, K., Karvala, K., Lappalainen, Sanna., Reijula, K., Rämö, H., Salmela, A., Salminen, M., Vasankari, T. & Lampi, J. 2020. Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma 2018–2028: Parempaa terveysvaikutusten arviointia ja potilaiden hoitoa. Suomen lääkäriliitto. Viitattu 14.4.2024. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140808/SLL212020-1290.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pennanen, P., Jansson, M., Torkki, P., Harjumaa, M., Pajari, I., Laukka, E., Lakoma, S., Härkönen, H., Verho, A., Martikainen, S., Kouvonen, A. & Leskelä R. 2023. Digitaalisten palvelujen vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:52. Viitattu 15.1.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-059-2>

Perusopetuslaki 628/1998

Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Rehman, Fu., Ismail H., Al Ghazali BM., Asad MM., Shahbaz MS. & Zeb A. 2021. Knowledge management process, knowledge-based innovation: Does academic researcher's productivity mediate during the pandemic of covid19? Universiti Pertahanan Nasional Malaysia. Viitattu 9.9.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0261573>

Ricciardi, W. & Barros, Pedro P., Bourek, A., Brouwer, W., Kelsey, T., Lehtonen, L. 2019. How to govern the digital transformation of health services. European journal of public health. (29) 3: 7–12. Viitattu 1.2.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckz165>

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa koulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulu. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes Printa. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Salovaara, S., Leinonen, J. & Silen, M. 2021. Tietojärjestelmien avulla kerätyn tiedon hyödyntämisen esteet. Finnis Journal of e-Health and eWelfare, 13(4), 372-387. Viitattu 10.9.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.23996/fjhw.109930>

Saranto, K., Kinnunen, U-M., Jylhä, V. & Kivekäs, E. 2020. Digitalisaatio ja sähköiset palvelut uudistuvassa sosiaali – ja terveydenhuollossa. Teoksessa Hujala, A. & Taskinen, H.

(toim.) Uusituva sosiaali – ja terveysala. Tampere Univeristy press. Tampere. Viitattu 3.12.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/124058>

Seppälä, A. & Puranen, K. 2019. Sote-tieto hyötykäyttöön 2020 strategian väliarviointi. Loppuraportti 14.11.2018. Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Helsinki. Viitattu 15.1.2024. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161328/1_2019_Sote-tieto%20hyotykayttoon%20strategian%20valiarvointi_netiti.pdf?sequence=1

Silvennoinen, P. 2020. Professional Master's degree students' perceptions on the changes digitalization imposes on counselling in the social and health care sector. International Journal of Environmental Research and Public Health 17 (17). Viitattu 15.1.2024. Saatavissa <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/6243#>

Siukonen, T. & Neittaanmäki, P. 2019. Mitä tulisi tietää tekoälystä. Jyväskylä: Docendo.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Kouluterveydenhuolto. 2023a. Viitattu 3.12.2023.

Saatavissa <https://stm.fi/kouluterveydenhoito>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2023b. Sosiaali- ja terveysministeriö toimintasuunnitelma 2020–2023. Toimenpiteet vuodelle 2023. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2023:3. Viitattu 16.9.2023. Saatavissa

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164588/STM_2023_03_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2023c. Digitaalisuus sosiaali – ja terveydenhuollon kivijalaksi: Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan strategia 2023–2035. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165288/STM_2023_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sote-uudistus. Tiedolla johtaminen on avain toimiviin ja laadukkaisiin sote-palveluihin.

Valtioneuvosto. Viitattu 19.9.2023. Saatavissa <https://soteuudistus.fi/tiedolla-johtaminen>

Tieto hyvinvoinnin ja uudistuvien palvelujen tukena. Sote-tieto hyötykäyttöön strategia 2020. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70321/URN_ISBN_978-952-00-3548-8.pdf?sequence=1

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Koodit. Viitattu 7.1.2024 Saatavissa

<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/avohilmo-kirjaukset/koodit#sis%C3%A4lt%C3%B6>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023a. Kouluterveydenhuolto. Viitattu 3.12.2023.

Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto#Turvallisuuden%20tarkistus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus. 2023b. Viitattu 3.12.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto/terveellisuuden-turvallisuuden-ja-hyvinvoinnin-tarkastus>

Terveydenhoitajaliitto. 2016. Terveydenhoitajan eettiset suositukset. Viitattu 21.9.2024. Saatavissa https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/wp-content/uploads/2023/09/Terveydenhoitajan_eettiset_suosituks_21.6.2017.pdf

Tietoarkisto 2023. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Aineistohallinnan käsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 27.3.2024. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistohallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>

Tietojohdamisen arviointimalli- kyselyn tulosten yhteenveto. DigiFinland. 2021. Viitattu 30.9.2023. Saatavissa https://digifinland.fi/wp-content/uploads/2022/10/Tietojohdamisen-arviointimalli-kyselyjen-yhteenveto_8_4_2021.pdf

Tietosuoja asetus (679/2016). Viitattu 13.4.2024. Saatavissa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

Tietosuojalaki 1050/2018

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Viitattu 22.11.2023. Saatavissa https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tulevaisuuden työ. 2019. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 3.12.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161299/TEM_op-paat_3_2018_WorkUp_Tulevaisuuden_tyo_22012019_Web.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Työterveyshuoltolaki 1383/2001

Työturvallisuuslaki 738/2002

Vasilescu, M., Serban, A., Dimian, C., Aceleanu, M. & Picatoste, X. 2020. Digital divide, skills, and perceptions on digitalisation in the European Union-Towards a smart labour

market. PloS one, 15(4). Viitattu 3.1.2024. Saatavissa

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232032>

Valtioneuvosto. 2023. Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Helsinki: Valtioneuvosto. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58.

Viitattu 9.7.2024 Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011). Viitattu 29.3.2024.

Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338>

Valtiovarainministeriö. 2020. Julkisen hallinnon digitalisaatio. Viitattu. 16.9.2023.

Saatavissa <https://vm.fi/digitalisoinnin-periaatteet>

Valtiovarainministeriö. 2024. Kansalaiset saavat viranomaispostin tulevaisuudessa pääosin sähköisesti. Viitattu 1.9.2024. Saatavissa <https://vm.fi/-/kansalaiset-saavat-viranomaispostin-tulevaisuudessa-paaosin-sahkoisesti>

<https://vm.fi/-/kansalaiset-saavat-viranomaispostin-tulevaisuudessa-paaosin-sahkoisesti>

Vehko, T., Hyppönen, H., Ryhänen, M., Tuukkanen, J., Ketola, E & Heponiemi, T. 2018. Tietojärjestelmät ja hyvinvointi – terveydenhuollon ammattilaisten näkemyksiä. Finnish Journal of EHealth and EWelfare, 10(1), 143–163. Viitattu 22.10.2023. Saatavissa

<https://journal.fi/finjehew/article/view/65387>

Vehko, T., Hyppönen, H., Ryhänen-Tompuri, M., Heponiemi, T. 2019. Miten tietojärjestelmät palvelevat terveydenhuollon ammattilaisten työtä? Vaikutukset työhön ja työhyvinvointiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Digityö ja stressi -hankkeen loppuraportti.

Viitattu 4.12.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137659/URN_ISBN_9

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137659/URN_ISBN_9

Liite 1. Terveydellisten olojen valvontailmoitus -lomake

TERVEYDELLISTEN OLOJEN VALVONTA Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimi

Kouluterveydenhuolto
Sibeliuksenkatu 14
PL 6100
00099 Helsingin kaupunki

Ilmoituspäivämäärä

Ilmoituksen antaja	Nimi
	Ammatti
	Puhelinnumero
Vastaanottaja	Oppilaitoksen nimi
	Osoite
	Rehtorin nimi
	Rehtorin puhelinnumero
Lomakkeen täyttämisen syy	☐ sisäilma ☐ muu, mikä?
Koskeeko asia yhtä vai useampaa oppilasta	☐ 1 ☐ useampia _____ (kuinka montaa koskettaa)
Jos ilmoitus koskee tilaa, mikä tila	
Keneltä tieto on saatu	☐ oppilas ☐ huoltaja ☐ opettaja ☐ ilmoittaja (th)
Huomioitava asia/kohde/paikka	
Ilmoituksen antajan tietoon on tullut seuraavaa	
Ilmoituksen antaja on havainnut seuraavaa	
Kouluterveydenhuollon hallinto suosittaa ryhtymään pikaisesti asian käsittelyyn ja tarvittaviin toimenpiteisiin. Päivämäärä ja ilmoituksen antajan allekirjoitus	

Jakelu:
Oppilaitoksen rehtori, Oppilaitoksen terveydenhoitaja, Kouluterveydenhuollon hallinto
Tekoul-28 21.2.2023

Tyhjennä

Liite 2. Kutsukirje työpajaan

Hei!

Opiskelen LAB ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveyspalvelujen digiasiantuntija (YAMK) - opintoja.

Opinnäytetyöni liittyy terveydellisten olojen valvontaan kouluterveydenhuollossa. Työni tavoitteena on luoda mallinnus terveydellisten olojen valvontailmoituslomakkeen ja ilmoitusprosessin digitalisoinnista. Tarkoituksena on helpottaa ja sujuvoittaa terveydellisten olojen valvonnan ilmoitustehtävää digitaalisuutta hyödyntäen.

Kutsun sinut kouluterveydenhuollon työkentän tuntevana osallistumaan tähän kehittämistyöhön.

Kehittäminen tapahtuu yhdessä työpajassa Teamsin välityksellä. Työpajoja pidetään kaksi, joista voit valita itsellesi sopivamman ajankohdan.

Työpajassa tarkastellaan terveydenhoitajan roolia terveydellisten olojen valvonnassa, nykyisen ilmoituslomakkeen löydettävyyttä ja käytettävyyttä sekä ideoidaan, miten digitalisoinnin avulla näitä voitaisiin kehittää sujuvoittamaan terveydenhoitajan työtä.

Työpaja tallennetaan kehittämistyössä syntyvän materiaalin käsittelemistä varten. Tallennetta ja materiaalia käsittelen vain minä kehittämistyön tekijänä. Kaikki materiaali hävitetään tietoturvallisesti kehittämistyön valmistuttua.

Osallistuminen on vapaaehtoista. Sinulla on esihenkilösi lupa osallistua työpajaan. Pyydän, että ilmoitat minulle sähköpostitse halukkuudestasi osallistua työpajaan ja kumpaan ajankohtaan osallistut.

Työpajan ajankohdat:

13.3.2024 klo 14–15.30

18.3.2024 klo 13.30–15

Olet lämpimästi tervetullut mukaan!

Jos sinulla on kysyttävää, vastaan mielelläni.

Ystävällisin Terveisin

Päivi Eloranta

[Redacted signature]

[Redacted contact information]

Liite 3. Kutsukirje ryhmähaastatteluun

Hei

Opiskelen LAB ammattikorkeakoulussa Sosiaali- ja terveystieteiden digiasiantuntija (YAMK) tutkintoa.

Opinnäytetyönä teen kehittämistyön liittyen terveydellisten olojen valvontaan kouluterveydenhuollossa. Kehittämistyön tavoitteena on mallintaa terveydellisten olojen valvonnan ilmoituslomakkeen – ja prosessin digitalisointi. Tarkoituksena on helpottaa ja sujuvoittaa terveydellisten olojen valvonnan tehtävää digitaalisuutta hyödyntäen.

Kutsun sinut kouluterveydenhuollon esihenkilöiden teemahaastatteluun aiheen asiantuntijana.

Teemahaastattelu pidetään ryhmämuotoisena Teamsin välityksellä. Teemahaastattelu on keskustelunomainen haastattelutilanne, joka etenee tiettyjen teemojen johdolla. Haastattelun teemat löydät tämän kutsun lopusta. Haastattelun tarkoituksena on saada tietoa, millainen digitaalinen lomake ja yhteinen tallennusala tukee esihenkilöä terveydellisten olojen valvontaan liittyvässä esihenkilötyössä.

Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista. Pyydän, että ilmoitat minulle sähköpostitse halukkuudestasi osallistua haastatteluun.

Teemahaastattelu tallennetaan kehittämistyön aineiston keräämiseksi ja analysoimiseksi. Aineistoa käsittelee vain kehittämistyöntekijä eikä osallistuneiden tunnistetiedot tule tietoon missään vaiheessa kehittämistyötä. Liitteenä saat tietosuojailmoituksen henkilötietojen käsittelystä sekä henkilötietojen käsittelyä koskevan lupa -lomakkeen, jonka pyydän allekirjoittamaan ja toimittamaan minulle, jos osallistut haastatteluun.

Haastattelun teemat:

Tiedolla johtaminen terveydellisten olojen valvontatehtävässä.

Terveydellisten olojen valvonnan ilmoitusprosessi.

Ilmoitusprosessin digitalisoinnin hyödyt esihenkilötyölle.

Jos sinulla on kysyttävää, vastaan mielelläni.

Ystävällisin Terveisin

Päivi Eloranta

Liite 4. Tietosuojailmoitus

OPINNÄYTETYÖTÄ KOSKEVA
TIETOSUOJAILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679)
artiklat 13 ja 14

Laatimispäivämäärä: 5.11.2023

Mitä tarkoitusta varten henkilötietoja kerätään? / Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Opinnäytetyö toteutetaan tutkimuksellisenä kehittämistyönä. Osallistujien henkilötietoja kerätään työpajoihin ja teemahaastatteluun kutsumista varten. Työpajat ja teemahaastattelu tallennetaan.

Mitä tietoja keräämme? / Tutkimusrekisterin tietosisältö

Kerään sinusta seuraavia tietoja: Nimi ja työ sähköpostiosoite.

Millä perusteella keräämme tietoja? / Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Kerään tiedot suostumukseesi perustuen.

Mistä kaikkialta henkilötietoja keräämme / Tietolähteet

Henkilötietoja kerätään ainoastaan osallistujilta.

Kenelle tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen ulkopuolelle

Henkilötietoja käsittelee vain opinnäytetyön tekijä.

Minne tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Kerättyjä henkilötietoja ei siirretä EU:N tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Kerättyjen tietojen turvallinen säilyttäminen / Rekisterin suojauksen periaatteet

Kerätty aineisto säilytetään lukollisessa kaapissa. Pääsy aineistoon on ainoastaan opinnäytetyön tekijällä. Tietoja käsitellään korkeakoulun tietoturvaisilla palvelimilla ja tietoihin pääsy on ainoastaan opinnäytetyön tekijällä. Aineisto anonymisoidaan litteroinnin yhteydessä. Kaikki tiedot ja tunnisteet poistetaan, joilla henkilöt voitaisiin tunnistaa.

Liite 5. Suostumus henkilötietojen käsittelystä

Suostumus koskien henkilötietojen käsittelyä ja opinnäytetyöhön osallistumista

Minua on pyydetty osallistujaksi opinnäytetyöhön "Terveystieteiden olojen valvonta kouluterveydenhuollon tehtävänä. Ilmoituslomakkeen – ja prosessin digitalisoinnin mallinnus" liittyvään aineiston keräämiseen. Opinnäytetyön tekijä on Päivi Eloranta ja hän tekee opinnäytetyötään LAB-ammattikorkeakoulussa. Tällä lomakkeella ilmoitan halukkuudestani osallistua opinnäytetyön aineiston keräämiseen.

Osallistumiseni edellä mainittuun opinnäytetyöhön on täysin vapaaehtoista. Minulla on oikeus milloin tahansa peruuttaa suostumukseni tai keskeyttää opinnäytetyöhön osallistuminen, eikä minun tarvitse kertoa syytä päätökselleni. Suostumuksen peruuttamisesta tai osallistumisen keskeyttämisestä ei aiheudu minulle mitään kielteisiä seurauksia. Jos keskeytän osallistumiseni, minusta siihen mennessä kerättyjä tietoja voidaan kuitenkin yhä käyttää opinnäytetyössä.

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä ja minulla on ollut myös mahdollisuus esittää opinnäytetyötä ja aineiston keräämistä koskevia kysymyksiä. Minulle on annettu aineiston keräämistä koskeva tiedote. Lisäksi minua on informoitu aineiston keräämiseen liittyvästä henkilötietojen käsittelystä tietosuojailmoituksella.

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen annan suostumukseni osallistua edellä mainitun opinnäytetyön aineiston keräämiseen sekä suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojailmoituksessa kerrotulla tavalla.

Osallistujan allekirjoitus

[Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.](#)

Osallistujan nimenselvennys

Valitse päivämäärä Paikka

Päivämäärä ja paikka

Liite 6. Ryhmähaastattelun runko

Tiedolla johtaminen terveydellisten olojen valvontatyössä

- Millaisissa tilanteissa tarvitset tietoa tehdyistä ilmoituksista?
- Millaista tietoa tarvitset? Koulukohtaista? Aluekohtaista?
- Miten kokoat tarvittavan tiedon tällä hetkellä?

Terveydellisten olojen valvonnan prosessi

- Miten hyvin nykyinen ilmoituslomake vastaa tietotarpeisiisi?
- Miten nykyinen lomake mielestäsi toimii ilmoittamisessa? (Onko oikein täytetty? Oikeita asioita?)
- Miten yhtenäistä kirjaaminen on?
- Olisiko lomakkeessa mielestäsi vielä jotain kehitettävää, joka tuottaisi laadukkaampaa, oikeaa tietoa työhösi?
- Jos ajattelet oman työsi näkökulmasta, mitä kehitettävää olisi prosessissa tai mikä kenties toimii jo hyvin?

Digitalisoinnin hyödyt esihenkilötehtävässä

- Jos terveydenhoitajien tekemät ilmoitukset tallentuisivat yhteiselle alustalle, mitä tarpeita / toiveita sinulla olisi?
- Mitä hyötyjä digitalisoinnilla voisit saada?

[illegible]

Liite 8. Työpajojen teemoittelu

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Teema
<p>Nää on niin ympäröityä. Jotenkin ne kohdat siinä, että niihin voi ihan kirjoittaa mitä mihinkin fiilispohjalta sillä hetkellä tuntuu.</p> <p>Ja siis se on kauhean just <u>silleen</u> tuntuu hitaalta <u>niinku</u> työläältä alkaa täyttämään tämmöistä näin just ympäröityä.</p> <p>Se ei ole kauhean sellainen ohjaava se itse lomake ja tarvitsisin sellaisen kollegan tekemän vähän <u>niinku</u> esimerkki. Täytetyn lomakkeen mitä <u>niä</u> käytin sitä pohjana ja <u>qon</u> käyttänyt itse asiassa sen jälkeenkin, että mitä asioita siihen halutaan todennäköisesti.</p> <p>Joo että voisiko niitä kysymyksiä tai niitä vähän <u>niinku</u> pilkkoa pienemmäksi...</p> <p>Lomake pitäisi olla vähän <u>niinku</u> yksityiskohtaisempi.</p> <p>Paljon enemmän noita vaihtoehtoja ja kanssa olisi semmoinen, että jos joku tekee <u>ekaa</u> kertaa niin se <u>näkee</u> että ai tämmöistäkin asioista voi tehdä tai mitä siinä THLN jutussa siinä oli vaikka ja mitä niin että olisi ettei <u>tää</u> ole vaan mikään sisäilmalomake.</p> <p><u>Että joku</u> selkeämpi lomake ja jos olisi vaikka pudotusvalikkoja, olisi kiva, että se antaa vähän niitä vaihtoehtoisia. Näkisi <u>myös</u> että <u>että</u> ai tämmöisistä asioista sitä lomaketta voi täyttää ja sitten ohjaisi helpommaksi sitä ja nopeammaksi sitä täyttämistä <u>yhteneväisempia</u>.</p>	<p>Selkeät kysymykset ohjaavat kirjaamista.</p> <p>Kysymysten yksikertaisuus.</p> <p>Oikeiden asioiden kirjaaminen.</p> <p>Kysymysten yksityiskohtaisuus.</p> <p>Yksityiskohtaisemmat kysymykset.</p> <p>Valmiit vastausvaihtoehdot.</p> <p>Vaihtoehtoja tarjoavat kysymykset kirjaamista ohjaamassa.</p> <p>Pudotusvalikot ohjaavat ilmoittamisessa.</p>	<p>Ilmoitettavat aiheet.</p>

<p>Eli tämmöistä rasti ruutuun täyttämistä, mikä nopeuttaa ja vaihtoehtoisia just alasvetovalikosta.</p> <p>rakenteinen rasti ruutuun.</p> <p>Tässä on tottunut nyt tän apotin myötä klikkailemaan ja rakenteisiin.</p> <p>Tulee apotti tyyliin, että he klik klik klik.</p> <p>Mahdollisimman nopea täyttää kaikki turhat kohdat pois</p> <p>olisi tosikätevää kun siinä olisi oinku kuitenkin annettaisiin erilaisia vaihtoehtoja mitä voisi valita.</p> <p>tarvittaessa sitten kirjoitetaan lisätietoja aiheesta.</p> <p>Että se jäisi siihen muistiin tai sama kuin apotin kirjautumisalue, kun se on siinä aina</p> <p>Niin siihen vaan mahdollisuus lisätä lisätä suosikiksi</p>	<p>Mahdollisimman vähäinen kirjaaminen.</p> <p>Rakenteinen kirjaaminen.</p> <p>Rakenteinen kirjaaminen on tuttua.</p> <p>Nopeaa kirjaamista.</p> <p>Rakenteinen kirjaaminen on nopeaa.</p> <p>Valmiit vastausehdot.</p> <p>Lisätietojen kirjaamisen mahdollisuus tarvittaessa.</p> <p>Pysyvien tietojen tallentuminen seuraavaa ilmoituskertaa varten.</p> <p>Valittavat vaihtoehdot valmiina.</p>	<p>Lomakkeen rakenteisuus.</p>
--	--	--------------------------------

<p><i>Mun mielestä se on niinku voisi löytyä esimerkiksi sieltä työkaluista intrasta.</i></p> <p><i>Siis mä mietin itse, että jos tää on näin tällainen kanssa tällainen niinku laaja ja tärkeä asia, niin eikö tää voisi tulla kanssa sinne ihan työkaluihin?</i></p> <p><i>Mun mielestä toi olisi tosi hyvä, että se löytyisi tosiaan sieltä työkaluista, että vähän niinku tehdään näitä, vaikka postitilaisuuksia tai muutenkin tota tai apteekki tilauksia että voisi jotenkin nykyaikaistaa tää systeemin.</i></p> <p><i>Ainakin niinku vaatinee sitten vähän selkeyttämistä, että missä missä se lomake sitten on.</i></p> <p><i>Ja siinä on ehkä just se, että että osa osa kokee haastavana sen, että kun niitä ohjeita on niin monessa eri paikassa.</i></p> <p><i>Niinku lomakkeiden löytäminen on niinku yleisesti haastavaa.</i></p> <p><i>Joo mäkin tiedätkö täydin pitkään vanhaa lomaketta, kunnes just tää hallintoassistentti sieltä. Onko tää nyt elina vaan laittoi mulle sitten kerran sähköpostiin, että meillä on myös tällainen uudempi.</i></p>	<p>Löytämisen helppous.</p> <p>Tutut työkalut auttaisivat löytämistä.</p> <p>Tuttu sijainti lomakkeella.</p> <p>Lomakkeen löytäminen haastavaa.</p> <p>Löytämisen helppous.</p> <p>Lomakkeen löytäminen.</p> <p>Oikean lomakkeen käytön varmistaminen.</p>	<p>Digitaalinen lomake pysyvässä paikassa.</p>
--	--	--

<p>Välittyy suoraan oikeille tahoille vähemmän tulostamista ja toimittelua eri tahoille.</p> <p>Joo ja sitten siihen vielä, kun sä oot lähettänyt sen niin siihen tulisi joku semmoinen hieno ponnahtus semmoinen tai joku <u>semmoinen</u> että kiitos lomakkeen täyttamisestä.</p> <p>Niin joku semmoinen kuittaus kuittaus että kiitos kiitos ja että se on lähtenyt eteenpäin.</p> <p>Niin ja sitten tulee ehkä semmoinen varmennus itselle, että se lähti oikeasti eteenpäin eteenpäin eikä eikä kadonnut minnekään bittiavaruuteen.</p> <p>aina miettii, että onko asia edes mennyt posti perille.</p> <p>Joo ja myn noille noihin ei ole kyllä mullakaan palattu ja se olisi kiva, että niihin palattaisi. Se tietää, että onko just posti mennyt perille ja näin, mutta jos se olisi just digitaalinen niin olisi <u>kiva</u> että siitä tulisi edes joku että siitä olisi vaikka joku täppä muuttuisi vaikka vihreäksi että tietää että se on vastaanotettu ja sitten vaikka joku täppä että onko sille tehty jotain että se olisi varmaan aika työlästä sitten kaikkien kaikkiiin laittaa jotain kirjallista palautetta tai soitella, mutta joku semmoinen ihan pieni toiminta että OK tää on.</p> <p>en mä koskaan kyllä silloin kuullut jälkeenpäin niistä sitten hirveästi mitään.</p>	<p>Helppo toimittaminen yhteistyötahoille.</p> <p>Ilmoituksen lähettämisen varmistus.</p> <p>Ilmoituksen vastaanottamisesta kuittaus.</p> <p>Tieto ilmoituksen lähettämisen onnistumisesta.</p> <p>Perille menon varmistaminen.</p> <p>Varmistus asian käsittelystä on tärkeä.</p> <p>Tieto ilmoituksen käsittelystä.</p>	<p>Tieto ilmoituksen etenemisestä.</p>
---	---	--

Liite 9. Ryhmähaastattelun teemoittelu

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Teema
<p><i>...että kun meillähän tulee että se pitäisi olla koulukohtaisesti niinku suodattamalla saada...</i></p> <p><i>Eli meidän pitäisi pystyä po-rautumaan sitten ihan niinku koulutasolle.</i></p> <p><i>semmoinen niinku alueellinen tieto riittää, mutta kyllä se aika usein sitten vaatii sen, että meidän täytyy ihan niinku kou-lukohtaisesti mennä. Katsomaan jotain asiaa</i></p> <p><i>ylipäättänsä niinku mitä mä mietin siinä työssä niin on se mun alueen koulujen tilanne.</i></p> <p><i>semmoisen tosiaan kokonais-kuvan siitä alueen tilanteesta</i></p>	<p>Koulukohtainen tieto.</p> <p>Koulukohtaisen tiedon saata-vauus.</p> <p>Alueellinen tieto koulujen tilan-teesta.</p> <p>Koulujen tilanne alueella.</p> <p>Alueen tilanne.</p>	Koulu- ja aluekohtainen tieto.
<p><i>Kuinka paljon niitä ilmoituksia tulee ja millaisista syistä?</i></p> <p><i>luokittelua tavallaan, että sä saisit erikseen että paljonko on sisäilmaa ja sitten varmas-tikin just näin...</i></p> <p><i>Kyllä mä seuraan terveyden-hoitajien valvontailmoitusta, lukumäärää ja laatua sieltä si-sällöllisesti.</i></p> <p><i>Joo itse mietin sitä, että taval-laan että että jos se auttaa, että siellä on ikään kuin tä-kynä muitakin asioita kuin se sisäilma, että jos se ohjajaisi terveydenhoitajaa, niin kun helpottaa sen terveydenhoita-jan työtä ja me ikään kuin voi-daan ajatella että sieltä löytyy jotain pääluokkia, että siellä on selvästi näitä ja näitä. Että jos se ohjaa niinku taval-laan parempaan kirjaamiseen tai raportointiin sitten mä näen sen niinku hyvänä. Mä itse mietin sitä, että. Että kuinka selvää on, että mistä kaikesta niinku voi tehdä.</i></p>	<p>Ilmoitusten määrien seuraami-nen.</p> <p>Ilmoitusten aiheet.</p> <p>Tieto ilmoitettujen aiheiden määristä.</p> <p>Ilmoitusten aiheiden seuraa-minen.</p> <p>Ilmoitettavien asioiden lisää-minen lomakkeelle.</p> <p>Valmiit vaihtoehdot ilmoitetta-vista asioista.</p> <p>Aiheiden luokittelu.</p>	Ilmoitusten aiheet ja määrät.

<p><i>Voisi olla esimerkiksi kun sisäilma siivous, niin sitten sieltä helpommin sitten tai koulu piha alue tai joku tällainen että mitkä aiheuttaa niitä.</i></p>	<p>Vaihtoehdot ilmoitettavista aiheista.</p>	
<p><i>jos saadaan niitä suoraviivaisesti näitä meidän ilmoituksia menemään vaikka suoraan terveydenhoitoon ja samaan samanaikaisesti niille tahoille jotka sitä tietoa tarvitsee.</i></p> <p><i>näkinsin tosi hyvänä, että jos tästä saataisiin sellainen digitaalinen eli kun se menee niin se menee sama samaan aikaan sitten sinne sisäilmanryhmään tai tai johonkin paikkaan mistä sisäilman ryhmäläiset näkee että meidän ei tarvitse toimia tämmöisenä niinku tiedonvälittäjänä sitten tarpeettomasti.</i></p> <p><i>Sekin olisi mun mielestä hyvä ja sitten sieltä että sieltä tulisi sähköinen heräte että on tehty ilmoitus ylipäättänsä.</i></p> <p><i>Niin ja sekin olisi ihan hyvä plus sitten että se olisi yhteinen alusta ihan kaikille eri toimijoille.</i></p>	<p>Ilmoitusten kulku tietoa tarvitseville.</p> <p>Ilmoitukset suoraan yhteistyötahoille.</p> <p>Heräte ilmoituksen vastaanottamisesta.</p> <p>Yhteinen tallennusalausta.</p>	<p>Tiedonkulku eri tahoille.</p>

Liite 10. Työpajoissa syntyneet lomakkeen muutosideat

Täytettävä kohta	Vastaus/vastausvaihtoehto	Vastausmuoto
Päivämäärä		Automaattisesti / kalenterista valinta.
Ilmoituksen antajan yhteystiedot	<p>Nimi</p> <p>Puhelinnumero</p> <p>Ammatti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terveystieteiden tutkija • Lääkäri <p>Työskentelyalue</p> <ul style="list-style-type: none"> • Itä • Pohjoinen • Etelä-länsi 	<p>Yhteystiedot kirjataan. Jatkossa mahdollisuus lisätä suosikiksi.</p> <p>Ammatin valintavaihtoehdot rakenteisesti valittavana.</p> <p>Uutena työskentelyalue.</p> <p>Rakenteinen valinta.</p>
Vastaanottaja	<p>Oppilaitoksen nimi.</p> <p>Oppilaitoksen osoite.</p> <p>Rehtorin nimi.</p> <p>Rehtorin yhteystiedot.</p>	<p>Valmiiksi rakennettu valikko oppilaitoksista ja yhteystiedoista. Suosikiksi lisäämisen mahdollisuus.</p> <p>Listalle alueen mukaiset koulut.</p> <p>Kirjataan tekstikenttään. Suosikiksi lisäämisen mahdollisuus seuraavia ilmoituskertoja varten.</p>
Ilmoitusta koskeva kohde/asia	<ul style="list-style-type: none"> ○ Koulun sisätilat ○ Koulun ulkotilat ○ Muu 	<p>Rakenteinen valinta. Valinta koulusisätilat, avaa uuden rakenteisen valinnan, jossa tarkemmat vaihtoehtot.</p> <p>Lisäksi vapaa tekstikenttä lisätietojen kirjaamiselle.</p> <p>Koulun ulkotilat ja muu valinta avaa tekstikentän tarkemmalle kuvaukselle.</p> <p>Ohjaava nappi tai ohjeteksti mitä kaikkea tarkoittaa esim. sisätila (siisteys, turvallisuus)</p>
Koskeeko asia yhtä tai useampaa oppilasta	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1 ○ Useampi ○ Koko luokka ○ Koko koulu 	<p>Rakenteinen valinta.</p> <p>Valinta useampi avaa: kuinka monta</p>
Keneltä tieto on saatu	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oppilas ○ Opettaja ○ Huoltaja ○ Ilmoittaja ○ Muu, kuka? 	<p>Rakenteinen valinta.</p> <p>Valinta muu, aukeaa tekstikenttä.</p>
Tarkempi kuvaus ilmoitettavasta asiasta	<p>Aukeavaan tekstikenttään kirjataan ilmoituksen tarkempi kuvaus.</p> <p>Kirjaamisen sisältöä ohjaava nappi tai ohjeteksti.</p>	
Onko ilmoitettavan asian eteen tehty jo toimenpiteitä?	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ei ○ Kyllä (Aukeaa tekstikenttä, mitä?) 	

Liite 11. Digitaalisen lomakkeen malli

Terveystieteiden olojen valvontailmoitus

☐ Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Ilmoituksen päivämäärä *

pp.kk.vvvv

2. Ilmoituksen antajan yhteystiedot *

Etunimi

Sukunimi

3. Ammatti *

☐ Terveystieteilijä☐ Lääkäril

4. Työskentely alue *

☐ Itä☐ Pohjoinen☐ Etelä-Länsi

5. Koulu / oppilaitos, jota ilmoitus koskee *

6. Rehtorin yhteystiedot

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti _____

7. Keneltä tieto on saatu *

- ☐ Oppilas
☐ Opettaja
☐ Huoltaja
☐ Ilmoittaja itse
☐ Muu, kuka? _____

8. Ilmoitusta koskeva kohde/asia *

- ☐ Koulun sisätilat
☐ Koulun ulkotilat (esim. piha-alue, kalusteet, aidat, portit)
☐ Muu

10. Tarkempi kuvaus ilmoitettavasta asiasta *

Mitä olet saanut tietoonsi/mitä olet havainnut? Kerro riittävän tarkasti esim. mitä koulun tilaa ilmoitus koskee (esim. luokkahuone nro 101)

11. Koskeeko asia yhtä tai useampaa henkilöä *

- ☐ Yhtä
☐ Useampaa (määrä?) _____
☐ Koko luokkaa (oppilasmäärä?) _____
☐ Koko koulua (oppilasmäärä?) _____

Liite 12. Tutkimuslupa

Helsingin kaupunki
 Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
 Perhe- ja sosiaalipalvelut -palvelukokonaisuus
 Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys

Pöytäkirjanote

1 (2)

23.02.2024

Perhepalvelujen johtaja

Päivi Eloranta

2 §

Tutkimuslupa tutkimukseen "Tutkimuksellinen kehittämistyö"

HEL 2023-014344 T 13 02 01

Päätös

Perhepalvelujen johtaja myönsi tutkimusluvan Päivi Elorannan tutkimukselle "Tutkimuksellinen kehittämistyö" (YAMK-opinnäytetyö). Tutkimuksen yhteyshenkilö on [REDACTED]. Tutkimuslupa on voimassa 31.12.2024 saakka.

Tutkimuslupaun sovelletaan seuraavia ehtoja:

Tutkimusraportista ei saa olla tunnistettavissa tutkimukseen osallistuneita henkilöitä.

Tutkimuksesta ei tule koitua kustannuksia sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimelle.

Tutkija sitoutuu noudattamaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen, tietosuojalain 1050/2018 sekä muun voimassa olevan lainsäädännön tutkijalle asettamia vaatimuksia.

Tutkija saapuu pyydettäessä maksutta esittelemään tutkimuksen tuloksia Helsingin sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimeen.

Sähköinen tutkimusraportti tai sen osoite toimitetaan sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimialan käyttöön osoitteella: tutkimusluvut.sote@hel.fi.

Valmiit tutkimukset ovat henkilökunnan käytettävissä sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimen intrasivuilla.

Päätöksen perustelut

Tutkimuksen tavoitteena on mallintaa kouluterveydenhuollon terveydelisten olojen valvonnan ilmoitusprosessin sekä siihen liittyvän lomakkeen digitalisointi. Kehittämistyön tavoitteena on yhtenäistää terveydel-

Postiosoite
 PL 5000
 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
 sosiaaliterveys@hel.fi

Käyntiosoite
 Toinen linja 4 A
 Helsinki 53
 www.hel.fi/sotepe

Puhelin
 +358 9 310 5015

Y-tunnus
 0201256-6

Helsingin kaupunki
 Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
 Perhe- ja sosiaalipalvelut -palvelukokonaisuus
 Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys

Pöytäkirjanote

2 (2)

23.02.2024

Perhepalvelujen johtaja

listen olojen valvontailmoitusten kirjaamista ja esihenkilöiden toimintatapaa vastaanottaa, säilyttää ja käsitellä saapuneita ilmoituksia. Tutkimuksen aineisto kerätään kahden terveydenhoitajille suunnatun työpaikan ja esihenkilöille suunnatun teemahaastattelun avulla. Työpajoihin on tavoitteena saada 5–6 osallistujaa eli yhteensä 10–11 terveydenhoitajaa. Tutkimuksen toteutuksesta ja osallistujien rekrytoinnista tulee sopia riittävällä tavalla yhteyshenkilön kanssa. Kaikki aineisto kerätään, säilytetään ja hävitetään tietoturvaselosteen mukaisesti.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan päätöksen 17.1.2023 § 14 mukaan sosiaalihuollon asiakirjojen ja terveydenhuollon potilasasiakirjojen antamisesta päättää perhepalvelujen johtaja palvelujensa osalta.

Lisätiedot

Liitteet

- 1 Tutkimuslupahakemus 10.11.2023 (Salassa pidettävä, Julkl. (621/1999) 24.1 § 21 k)
- 2 Tutkimuslupahakemus 10.11.2023, tutkimusuunnitelma (Salassa pidettävä, Julkl. (621/1999) 24.1 § 21 k)
- 3 Tutkimuslupahakemus 10.11.2023, liite, tietosuojailmoitus

Muutoksenhaku

Otteet

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta

Ote

Hakija

Yhteyshenkilö

Otteen liitteet

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta

Liite 1

Liite 2

Liite 3

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 11.3.2024.

Perhepalvelujen johtaja

perhepalvelujen johtaja

Postiosoite
 PL 6000
 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
 sosiaaliterveys@hel.fi

Käyntiosoite
 Toinen linja 4 A
 Helsinki 53
 www.hel.fi/sotepe

Puhelin
 +358 9 310 5015

Y-tunnus
 0201256-6